

UZAK DEĞİL

şiirler

RIFAT ILGAZ

UZAK DEĞİL
10
MAY YAYINLARI
GENEL KÜLTÜR
KİTAPLARI

Telif Hakkı :
MAY YAYINLARI

Dizgi - Baskı : OSMANBEY Matbaası
Birinci basım : Nisan 1971

UZAK DEĞİL

(Şiirler)

RIFAT ILGAZ

May Yayınları
Himayei Etfal sok. Kredi
han kat 3 Cağaloğlu-İst.

RIFAT ILGAZ'IN
ÖBÜR ŞİİR KİTAPLARI

Yarenlik (1943)
Sınıf (1944)
Yaşadıkça (1948)
Devam (1953)
Üsküdarda Sabah Oldu (1954)
Soluk Soluğa (1962)
Karakılçık (1969)

1940 — 1943

«Gidenler gitti Alişim
Boş kalda ceketin sağ kolu»

KİTAPLAR

Üç odalı bir ev kiraladığım gün
Kurtulacak kitaplarım
Merdiven altındaki şeker sandığından

Gün geçtikçe bir kitaplığım olacak
Tabanında halı döşeli
Benden söz açıldı mı
Önce kitaplarımın sayısı söylenecek
Sonra baremdeki derecem
Bense herşeyden uzak
Kitaplarımın ortasında kendimi unutacağım

Evde bulunmadığım günler
Meşgul diyecek beni soranlara
Güler yüzlü hizmetçim

Başka bir gün
En kalın kitabımı okur görünürken
Bastıracak misafirlerim
En yakın dostumun
Dalgın dalgın bakıp yüzüne
Adını soracağım
Çıkarırken gözlüğümü
Nerde tanıştıktı diyeceğim
Yabancı gelmiyor yüzünüz
Dalgınlığım onları güldürmiyecek

Sorarlarsa dünyanın gidişini
Duvardaki büyük adam resimlerine bakıp
Eflatun'dan satırlar okuyacağım.

CENAZE

Omuzlanınca tabutun
İlk defa kurtuldu ayakların topraktan
Muhteşem oldu medreseden çıkışın

Dikildiler yol üstüne
Bir dilim ekmeği çok görenler
Yüzüne bakmıyanlar sağlığında
Bir selâmla ödediler bütün borçlarını

Üzülme gelmiyor diye çelenkler peşinden
Mevsimsiz oldu ölümün
Ne olurdu bir kış daha bekleseydin
Bahar gelir çiçekler açardı

Ölümü kimseyi sevindirmedi
Atsız arabasız kalktı cenazen
Alçak gönüllü adamdın
Herkesten uzak yaşadın
Cami avlusunda
Ölümün de gürültüsüz olsun

ALİŞİM

Kasnağından fırlayan kayışa
Kaptırdın mı kolunu Alişim
Daha dün öğle paydosundan önce
Zilelinin gitti ayakları
Yazıldı onun da raporu:
İhmalden

Gidenleri gitti Alişim
Boş kaldı ceketin sağ kolu
Hadi köyüne döndün diyelim
Tek elle sabanı kavrasan bile
Sarı öküz gün görmüştür
Anlar işin içyüzünü
Üzülme Alişim sabana geçmezse sözün
Ağanın davarlarına geçer
Kim görecek kepenek altında eksiğini
Kapılanırsın boğazı tokluğuna

Varsın duvarda asılı kalsın bağlaman
Beklesin mızrabını
Sağ yanın yastık ister Alişim
Sol yanın sevdiğini
Kızlar da emektar sazın gibi
Çifte kol ister saracak.

KOMŞULUK

Derdimiz bize yeterken
Komşularınki de tuz biber eker
Kâtiplerde gürültü çıkar çorap yüzünden
Tasası bizim evdekilere
Malmüdürüne inme iner
Bir soruşturma sonunda
Derdini bizimkiler çeker
Bozulur ağzımızın tadı

Ev dediğin dırıltısız olmaz
Hele böyle günde
Küçük başın küçük derdi
Hırlaştığımız olur
Et yüzünden ekmek yüzünden
Bakarsın düşüvermişiz
Komşuların diline

İç yüzümüzü saklayamadı bir türlü
Raptiyeyle tutturduğumuz perdeler
Gizlimiz kapaklımız kalmadı
İşimizin düşmediğini gördüler
Tencereye tavaya
Öğrendiler çamaşır günlerinde
Donuma gömleğime kadar
Söz oldu kış bastırınca
Yatakta roman okuduğum
Hele soyumuzdaki sadelik
Gitmedi kimsenin hoşuna
Ne olacaktı
Yedi atası devletli olmazdı ya
Bodrum katındaki kiracının

B A B A M

Küçük işler peşinde harcadın
Altmış üç yılını
Mum sattın kürek çektin
Kul oldun sonunda bir kapıya
Çıkarı olduğu halde işinin
Kaplarını dolduramadın vaktinde
Sessiz sadasız göçtün aramızdan
Ne ölümün geçti gazeteye
Ne dokuz göbek soyun

Kötü mü olurdu kara günler için
Beş on para ayırsaydın bir yana
Hiç olmazsa başımızı sokacak
İki gözlü bir ev bıraksaydın
Sokakta kalmış değiliz
Adını herkese duyuracak
Bir dikili çöpün bile yok yer yüzünde
Mezar taşından gayrı
Büsbütün unutulup gideceksin
Seni üç aydan üç aya hatırlatan
Elimizdeki cüzdan da olmasa

Bizi yukardan konuşturacak
Ne han bıraktın ne hamam
İki karışlık arsan da yok
Yangın yerinde

Şöyle böyle bir memurdun
Gemicilikten kolculuktan yetişme
Kimlerin yanında lafını edeyim
Borcun bile yoktu
Ödenmiyecek kadar
Neyinle övüneyim

SON SİGARA

— Çöpçü Ahmet'e —

Geniş camların arkasında
Soğuğa yağmura karşı gülen
Kalın paltolu mankenler
Birbirinizi süzer tepeden tırnağa
Karşılıklı gülümsersiniz

Teki aylık kazancını geçen
Bir çift ayakkabı karşısında
Kötü şeyler düşünmezsin
Biçimine hayranlıktır duyduğun
Unutursun su içinde yüzen ayaklarını

Böyle gitmez ya bu işler
Gün gelir bir baltaya sap olursun
Kapısının önünde süpürge salladığın
O kara gözlüyü istersin anasından
Şimdiden güveylik gömleğin seçilmeli
Bir de kırmızı boyunbağı ister
Belediyeye gittiğiniz gün

Geçmiyesin o tatlı günlere dalıp ta
Bir düğün sofrası kadar yüklü
Aşçı camekânlarını
Kim ne derse desin
Bis tavuk kızartması karşısında yakılır
Son sigara

YARENLIK

Günümüzü gün etmek için
Şöyle bir demlenelim deriz
Dert olur meyhanecinin kazanç vergisi
Garson Nuri'nin nüfustaki işi
Tatlı tarafından açmak isteriz
Söz döner, dolaşır
İşten el çektirilmesine dayanır
Dokuz nüfuslu gümrükçünün

İkinci şişede
Kızını başgöz etmek için
Hayırlı kısmetler araştırır
Heybeli'de yatan oğluna
Çıkar çıkmaz iş buluruz
Bir dikimevinde
En küçük kızını
Bizim kahvenin gediklisi
Bir arkadaş tavsiyesiyle yazdırırız
Yatılıya
Hep tanırız Maarifteki Mürteza'yı
Her kalem dönüşü orta şekerli kahve içer
Bir de nargile

Şişeler, irili ufaklı şişeler
Boy boy dizildikçe karşımıza

Sen boşta gezen Ali beye
Tekelde iş bulursun
Ya da şeker fabrikasında
Bense kızının yaşını düzeltir
Çıkarırım kâğıtlarını askıya
Bir gün içinde kıydırırım nikâhını
Belediye tahsildarı Ahmet'le
Temiz çocuktur doğrusu
Bir miras işinden sonra
Bir basımevi açtırır
Başlarız gazete çıkarmaya
Vakıflar'dan ayrılan Niyazi'ye
Kalemi güçlüdür Niyazi'nin
Başyazı döktürebilir
Sen gönül işleriyle uğraşır
Bense sütun sahibi olurum
Dünyanın gidişine boşverip
Havadan sudan konuşurum

Girmişken işler yoluna
Bırakmaya gelmez arkasını
Hele sen garsona seslen
Bir şişe daha getirsin
Kapatsın şu radyoyu
Sırası mı şimdi ajansın

YAZ GELİYOR

Hepimize geçmiş olsun
Atlattık bu kışı da burnumuz kanamadan
Sıkıntımız kalmadı soğuktan yana
Oduna bundan sonra
Çamaşırdan çamaşıra iş düşecek
Kömüre misafirden misafire

Kaynamasa da olur tencere
Açtı gözlerini güneşe soğanlar
Su yürüdü domateslere

Kömürlüğün önünden geçmek
Ne beni korkutacak ne oğlumu
Bir türlü gözü doymayan sobamızı
Kapatacağız merdiven altına
Çoluk çocuk sokaklara düşeceğiz
Söğüt dalından atına atlayan oğlum
Fethedecek Aksaray'ı baştan başa
Bizi bütün kış unutan sütçü beygirinin
Asılacak kuyruğuna
Veresiye vermeyen mahalle bakkalının
Korkarım indirecek camlarını
Düşecek sonra arkasına
Mahalleye türkülerle giren
Kiraz sepetlerinin

EDİRNEKAPI TRAMVAYINDA

I

Suvariydi Kırklarelinde
Atikali'de atlıyan delikanlı
Çatalhan'da terlikçiydi önceden
Darıltınca ustasını
Ocakçılık etti
Beşiktaş'ta bir sabahçı kahvesinde
Çok çayını içtik Necmi'nin
Boşta gezse de şimdilik
Beykoz fabrikasına girecekmiş
Bir yolunu bulursa

II

Günler kısa hava yağmurlu
Yoksa bırakılmaz tütüncüye
Bu saatte boya sandığı
Eli çabuktur Kulaksız'ın
Tanışırlar bizim pabuçlarla Küllük'ten
Elinde ablasının kuvvet şurubu
Dört nüfusun haftalık nafakası
Yarım kilo zeytin
Koltuğunun altında
Bir türlü dolmıyan kömür torbası

III

Yürümesini de bilir
Biletçiyi atlatmasını da
Biraz öksürdüğü için
Aldı herkes gibi biletini
Soğuk algınlığıdır, geçer
Bu akşam da çıkmıyacak gazeteye
Ne Okmeydanında cinayet var
Ne de Sultanahmet'te asılan
Olsa da meraklısı kalmadı havadisin

IV

Keyfi yerinde bu akşam
Şehir uydurması bir türkü mırıldanıyor
Sahanlıkta kulağıma
Mektup almış olmalı köyünden
İyi geçinseydi muhtarla
Ağız kokusu mu dinlerdi
El kapısında

V

Son durakta inecektir
Tramvay biletçisi Rıza
Rahat bir uyku düşünmekte şimdiden
Kolay değil sur dışından
Altı otuz bire yetişmek
Aksaray deposuna

KASABAMIZ

Martıların düşürdüğü tohumdan
Filizlendiğine inandığım kasabamız
Yosun kokardı evleri
Çarşıları midye kokardı

Çekirdeği çölden gelen mesçitin
Boyattığına şaşardım
Bu deniz yüklü havada

Nedense gelişemedi bir türlü
Mahallemizin en güzel yerine dikilen
İrili ufaklı mezar taşları
Belki de ölüler böyle istiyor

KAPALIÇARŞI

Kapalıçarşı açıldı
Tezkereci Ali Onbaşı
Sivillerini düzmek için şimdiden
Dikilmekte kapıda
Belki de bir müdürün
Üç aylarda elden çıkardığı
Çizgili pantalonu beğenecek
Ya da bir yedek subayın
Zırhı dökülmüş külotunu

Hacer hani şu Topkalı'lı
Bırakarak üçüncü çocuğunu komşuya
Çoraplarını yenileyecektir
Feshanedeki kocasından saklı

Medresede yatan Hayri
İki öğün köfteye karşılık
Satabilir yepyeni gömleğini

Kapalıçarşı açıldı
Yedikuleli Lâmia
Yarı kalmış bir kazak arkası
Koltuğunun altında
Dokuz buçuğa kadar
Yazı makinasının örtüsü
Sayfası Kayıt Defterinin
Açılsa da olur açılmasa da

Kapalıçarşı açıldı
Dolaşmaya gelmez dışarda
Yağmur çamur
Güven olmaz pabuçlara

MAHALLEMİZ

Korkusuz gezebilsem sokaklarını
Mahallemize hiç sözüm yok
Bakkal köşebaşındadır
İki aydır kalem sürülmedi
Öğretmen Rıfat Bey'in hesabına
Toplam çizgisi çekildi de
Borcu silinmedi
Nasıl geçersin önünden

Yağlar ortadan çekileli
Kasaba fazlaca yüklendik
Beş kilo kuyruk oldu şimdiden
Kapatabilirsen kapat
Eğinli'nin ağzını aybaşında
Hoşça kal gündüzleri Ordu Caddesi

Benim iyi yürekli tütüncüm
Tiryakiyimdir bilirsin
Gün olur üç pakete sigara demem
Efkârdan diyeceksin doğru
Bir yana çiziktirdiğin
Beş köylü sigarasına değişmem seni
Ne kaldı aybaşına

Dert ortağım Reşat'cığım
İş kalmadı Lâleli'de bize
Senin de başın yukarda geçemediğin
Belâlı sokakların vardır
Varamayız Aksaray'a
Geçebilir miyiz Aksaray'a
Şöyle sağ selâmet

DOĞUM

Anan bir çamaşır dönüşü sancılandı
Açtın çapaklı gözlerini
Merdiven altında
Güldürdü babanın yüzünü
Üç kızın peşinden gelişin
Hani bir hal olsa Zeynel Efendi'ye
Boş kalmaz artık
Kapının önündeki iskemle

Alışmayana güç gelir kula kul olmak
Şu ellibeş ayak merdivenden çok
Çökertir adamın belini
Ne var ki temiz iştir kapıcılık
Bayramı var bahşişi var

İyi kişilerdir üst kattakiler
Açıktır elleri
Bankacılardan zıbının
Kundağın müdürlerin hediyesi
Üç kardeşi büyüten nazarlık
Sarrafın hanımından
Unutmazlar sağolsunlar
Her yemek sonu Hatçe kadını
Emziklidir diye
Senin bile kursağındaki sütte
Kokusu var onsekiz mutfağın

BEYAZIT KAHVELERİNDE

Sen eski defterleri karıştırırken
Bir sigara rüşvetle oturduğun
Çınar dibinde
Sağında vakit öldürmek için
Yeni pabuçlar boyanır
Günlük kazancı sorulur tespihçinin
Üç kuruş kırdırılır ağızlıktan
Alınmaz
Solunda memlekete yazılan mektupta
Listeler düzülür gece masraflarına karşılık

Keser bıçak gibi ortasından
Apaçık bir Beyoğlu hikâyesini
Cenaze arabası
Peşinde alışılmış kalabalık
Herkesten önce doğrulur minderinden
Garsonları haşlıyan çorbacı
Yirmi markası vardır sağlama
Rahmetlinin öğle namazına kadar

Az önce başında dikilen ihtiyara
Uzattığına üzülsen de yeridir
Son çeyreği
İşte boş döndü tepsisi
Aç karnına ferahnâkten taksim geçen
Üsküdarlı kemancının

Gözünde tüterken
İşkembeci Rüstem Ustanın
Sade suya baş çorbası
Emin Efendi'de ziyafetin başladığını müjdeler
Tıkanası burnun

İŞTE BÖYLE KARDEŞİM

Seninle sanatoryumda tanışmıştık
O günler bir türlü unutulmuyor
Ne tatlı sigara içerdik biliyor musun
Hemşirelerden saklı
Uzun bir yolculuktan söz açar gibi
Tatlı tatlı ölümden konuşurduk

Ödeneğin gelmedi diye
Az kaldı taburcu edeceklerdi seni
Para bulmuştun ama yatmaya
Zaman bulamadın
Çıkarsın diye adresini de almıştım

Hani vaktinde gitmedin değil
Kötüleşti dünyanın hali
En güzeli işin
Çoluk çocuk bırakmadın peşinde

Kış geliyor karakış.
Ne soba var ne bir dirhem odun
İşleri sorarsan eskisinden sıkı
Aldığımız para malum

Yaşamak zor azizim
Sağ olsaydın eğer
Nasıl bulacaktın hergün
Sütü taze yumurtayı pirzolayı
Kalmadı bunlara ihtiyacın
Öğrenemedik senin kadar olsun
Etsiz ekmeksiz
Parasız pulsuz yaşamayı

DEMEK BU YIL DA...

Daha beş ay geçmeden
Üstünden ilk dilekçemin
Nasıl oldu da girdik Heybeli'ye
Demek bu yıl da kendini gösterdi
Yaprak dökümü
Erken boşaldı yataklar

Nerden de tutuldum bu derde
Ne kuruntuya verdim kendimi
Ne karasevda geçti başımdan
Temelimiz çürükmüş anlaşılan
Bu kadar dayanabilirdi sıkıntıya
Seferberlik ekmeğiyle büyüyen

İş girinceye kadarmış
Ne çabuk ta unutuldu
Kalemden kaleme koştuğumuz
Sıra beklediğimiz kapılarda

Rahatız
Ne odun kömür derdi
Ne tarhana bulgur düşüncesi
Kötü şeyler getirmeden aklımıza
Bol bol öksürüyoruz
Bekliyoruz akşam yemeklerini
İştahımız olmasa da

Çekiyoruz şifa niyetine
Hatırlayarak eski günleri
Kuvvet şurubunu

Hele dostlarım sabırlı olsun
Şöyle sırt üstü yatarak
Biraz da biz yaşayalım
Ekmek elden su gölden

BÖYLE Mİ OLACAK ÖLÜMÜM

Sanıyorum fazla beklemiyeceğim
Emekli kahvelerinde ecelimi
Soğuk algınlığını bahane ederek
El etek çekildi mi ortalıktan
Başımı alıp gideceğim

Ya da fazla kaçırdığım bir Pazar akşamı
Başıma soğuk su dökenler
Buldu diyecekler şarabın en sertini

Ertesi akşam köftecinin üstünde
Yerim boş kalacak
Benden lâf açıldı mı
Daha rahat konuşacak arkadaşlar
Alacaklılar kadar olmasa da
Gene üzülenler bulunacak
Çaycılar kahveciler, işkembeciler

İlk taksidi bekleyen terzi
Kızacak kefil bırakmadığıma
Kapalıçarşıda
Rehine bıraktığım palto
Boşuna bekleyecek kurtuluş gününü

1944

«Bildiklerin sana yeter
Bilmediğin şahıs zamirleri olsun»

ÇOCUKLARIM

Yoklama defterinden öğrenmedim sizi
Benim haylaz çocuklarım
Sınıfın en devamsızını
Bir sinema dönüşü tanıdım
Koltuğunda satılmamış gazeteler
Dumanlı bir salonda
Kendime göre karşılarken akşamı
Nane şekeri uzattı en tembeliniz
Götürmek istedi küfesinde elimdeki ıspanak demetini
En dalgını sınıfın

Çoğunuz semtine uğramaz oldu okulun
Palto ayakkabı yüzünden
Kiminiz limon satar Balıkpazarında
Kiminiz Tahtakale'de çaycılık eder
Biz inceliyeduralım aç tavuk hesabı
Tereyağındaki vitamini
Kalorisini taze yumurtanın

Karşılıklı neler öğrenmedik sınıfta
Çevresini ölçtük dünyanın
Hesapladık yıldızların uzaklığını
Ortaasyadan konuştuk lâf kıtlığında

Birlikte neler düşünmedik
Burnumuzun dibindekini görmeden
Bulutlara mı karışmadık
Güz rüzgârlarında dökülmüş
Hasta yapraklara mı üzülmedik
Serçelere mi acımadık kış günlerinde
Kendimizi unutarak

KÖPRÜ

Senin Sürmene'li dediğin
Burnunun dibinde dururken İstanbul
El tarlasında fındık dibi mi çapalar
Çevirir de arkasını Karadeniz'e
Ne güne duruyor Hüdaverdi'si Zeynel'in

Üstündeki üstünde
Başındaki başında
Muşambaya sarılı nüfus cüzdanın
Limandan mühürlü gemici kâğıdın koynunda
Yoldasın

Dökmezse oyununu ortaya
Babanı Çaltı'da kapaklayan karayal
Kerempe göstermezse hünerini
Uzanır başüstüne
Şakalaşırsın yunuslarla

Uyarsa havası haftaya
Bababurnu Kefken Adası
Derken Büyükdere'desin

Köprü'yü çakırkeyif geçersin o akşam
Bir ara korkuluklara yaslanır
Düşünürsün nasıl geçtiğini Haliç'e
Çift direkli gemilerin
Sen de öğrenirsin
Hır çıkınca aranızda pay yüzünden
Üstünü de altını da Köprü'nün
Sen de öğrenirsin günü gelince
Sen de bizim gibi aslanım.

SINIF

Benim kadar Feyzi Hoca'da
Yaka silkerdi Kadıoğlu'ndan
Kime çekmiş derdi bu yezit
Öyle ya iyi adamdı babası
Kapısı açıktı otuz Ramazan
Memleketin ileri gelenlerine

Alikıran başkesendi sınıfta
Lafı ağzımıza tıkar
Zorla dinletirdi ineklerinin
Kaç kilo süt verdiğini
Motorlarının Gülcemal'i
Nasıl geçtiğini Çaltıburnunda

Sen gözünü budaktan esirgemiyen Halil'im
Kıyı kıyı kaçardın Kadıoğlu'ndan
Yemek paydosunda bizden saklı
Bir baş soğanı yoldaş ederdin
Saçta pişmiş mısır ekmeğine

Her Salı
Sergi açardın cami önünde
Tuz satar yumurta toplardın
Gümrükçü'nün hesabına
Aynı gün hesaplardık hocamızla
Şu kadar bin liranın ne getirdiğini
Yüzde beşten şu kadar senede
Ertesi gün karşımızda kıvırırdın
Yarım ekmekle çarşı helvasını

Benim yumruğuna sıkı Halil'im
Çekerdin sineye Kadıoğlu'nun
Yakası açılmadık küfürlerini
Şaşardım uysallığına
Nerden bilecektim
Kadıoğlu'nun çiftliğinde
Babanın yanaşma olduğunu

YAZLIĞA ÇIKIŞ

Üçü de düştü cemrelerin
Hükmünü gösterdi üç dokuzlar
Yüz tuttu havalar ısınmaya
Tam kendini dinleyecek zamanın
Ne başının üstünde dönen kayışlar kaldı
Ne kulağında çarkların uğultusu
Ver cami duvarına arkanı
Kesik bacağını altına kıvır
Kestir sinekler bastırmadan

Serili dursun önünde mendilin
Toplanır yarım kalıp sabun parası
Temizlersin bütün bir kışın kirini
Pisliğini yangın yerinin

Gene de senin bileceğin iş
Dermansız çıkmışsın kıştan
Temizlik ne zaman olsa olur
Boğazına ver kazandığını
Bak bir türlü ısınmıyor sırtın
Seni canından bezdirse de bu kaşıntı
Dişini biraz daha sıkıver
Sular da ısınır yakında
Beklemezsin herkes gibi
Denize düşmesini karpuz kabuğunun
Atıp koltuk değneğini bir yana
Dalarsın soyunmadan

Gecelerin kırıldı ayazı
Bu mevsimi olsun Boğaz'da geçir
Bırak artık şu Aksaray'ı
Taşınanlar taşındı Adalar'a
Kalmadı ire yarar çöp tenekesi

KARADAYI'YA MEKTUP

Gidip gelen selâmlar da olmasa
Çoktan yitirirdik izimizi
Düşmüşüz kendi derdimize
Zor geliyor iki satır karalamak

İyiceymiş sağlığın
Kelle kulak gelmiş yerine
Pelvan geçinen Asım'ı
Bir tutuşta yere çalmışsın
Bir kır gezintisinde

Medreseden kalma romatizmaların
Tutuyormuş ara sıra
İyiceyim beni sorarsan
İştahım yerinde
Derimde bir kaşıntıdır gidiyor
Uyuz mu olduk nedir
Halden anlar bir doktora gittim
Sorma kanım bozulmuş bozuk besinden

Diri diri günlük palamutların
Denize döküldüğü memlekette
Demek bayat yiyecek te kalırmış
Eh kaşınmanın da bir tadı var kendine göre
Uykumun kaçtığı da olmuyor değil
Bu tad yüzünden ara sıra

Bir gece çıkayım dedim Fatih'e doğru
Cami avlusundan geçiyordum
Bir görme ortalığı
Yedisinden yetmişine içiçe
Nerde dedim gelsin görsün
Serçenin yuvasını düşünen şair
Çektiler çullarını başlarına
Beni görünce

Yanaştım bir ihtiyara
Korka korka aldı selâmımı
İki lâf ettik
Çınar dibinde kıvrılıp yatan
Hamalmış Gümrükönünde
İşi işmiş ama eskiden
Atılmış böyle çürüklüğe

Satılmayan gazetelerini koymuş
Başının altına bir çocuk
Kıvrılmış duvar dibine
Yanıbaşında sarılmışlar
Yeni evliler birbirine

Karşıda bir emeklinin karısı
Durmadan sigara içiyordu
Bir kızı varmış eli ayağı düzgün
Misafirmiş arkadaşında
Ne de olsa
Rahat bir döşekte geçirecek geceyi

Bir yanı medreseye dayalı
Çerden çöpten bir kulübe vardı
İçinde oturduğu yerde uyuyan bir kadın
İki gün önce götürmüşler kocasını
Vurguncudur diye

Senin Rıza da özeniyordu bu işlere
İşkembecide gördüm geçen gün
İşe girmiş
Dersleri asmış bu yüzden
Tüyü düzmüş dipten doruğa
Lâf işitmiş müdüründen ilk günlerde
Kılık kıyafet yüzünden
Çok zaman var diye kışa
Okutmuş paltosunu
Beş on kuruş eklemiş te üzerine
Heybeyi bozup torba yapmış
Donanmış diypten doruğa

Beni sorarsan unuttum üstü başı
Çemberlitaş'ta köfteciyi bıraktım da
Düştüm işkembeciye
Varsın müfettişin fezlekesine geçsin sarhoşluğum
İhtar gelsin yukardan
Aziz dostum bununla birlikte
Geceli gündüzlü ayık geziyorum

ÇİLOĞLAN

Kim dinler Akyazı'da Topal Ömer'i
Kırkın çıkmadan unutuldu
Kulağına ezanla söylediği isim
Sen köyün taktığına bak:
Çiloğlan

Ne geldiyse başına ezanla geldi
Babanı sabah ezanı çıkardılar yola
Anamı öğle namazına yetiştirdiler
Mescit önüne

Kendi başına büyüdün bir ahlat gibi
Akyazı'nın sığırından başka
Kulak asan olmazdı sözüne

Köyün ileri gelenleri
Ne düşündülerse düşündüler
Başgöz ettiler Kumköy'lü Hanife'yi
Girdin yassıdan sonra gerdeğe
Yar mı olur elin yosması sığırtmaca
Çok sürmeden arası
«Hanife'yi samanlıkta bastılar»
Bu iş ezan vakti olmasa da
Başının altından çıktı imamın
Çok geçmeden yayıldı türküsü
«Şalvarını gül dalına astılar»

Keyfini eller sürsün yosmanın
Tasası Çiloğlan'a
Bu olsun beş ölçek arpayla
Senin de payına düşen
O başını aldı gitti şehire
Sen Hanife'nin türküsünü değil
Kendi türkünü söyle
«İndim dere beklerim
Vay benim emeklerim»

REMZİ

Ne sorayım sana
Kulak dolgunluğu bellediklerini mi söylersin
Uyku sersemliği göz gezdirdiğin kitaptan
Aklında kalanları mı
Çalışmadın istediğim gibi
Ya komşunun suyunu taşıdın
Bekâr çamaşırı yıkarken annen
Ya da beşiğini salladın kardeşinin
Gaz yoktu belki bu gecelik
Şişesi çatlamıştı lâmbanın
Karşılıksız kalacak sorularım demek

Ama vakti gelince senden öğreneceğim
Makarna verildiğini karneyle
Bulgaryadan gelen kömür motorlarının
Yanaştığını Kumkapı'ya
Kulağına kar suyu kaçan toriklerin
Karaya vurduğunu Boğaz'da

Yaramasa da işimize, kahvenin
Kaça sürüldüğünü el altından
Yaz ortasında bulursun
Hasta için olduktan sonra
Limonun en sulusunu

Mahalle kırılırken uyuzdan
Sen taşırsın kükürtü
Mısır Çarşısından
Kursağına girmese de bulursun
Yumurtanın en tazesini

Her derdine koşarsın mahallenin
İnsaflısını verem doktorunun
Dişçinin en ucuzunu
Sen salık verirsin komşulara
Bildiklerin de vardı fazladan
Kalayla çivi üzerine
Biraz daha kurcalarsam
Dökersin içyüzünü nalburların

Benim bilgili becerikli çocuğum
Derse kalktığın zaman
Yüzünün kızarması neden
Üstte yok başta yok diye mi
Utanmak bize düşer çocuğum
Çalışmadığın içinse
Bildiklerin sana yeter
Notun önceden verilmiş
Bilmediğin şahıs zamirleri olsun

BAHTİYAR

Daha kapının önünde
Neyin varsa çıkardılar sırtından
Kökünden kazıdılar saçlarını
Fatma girdin evin hamamına
Bahtiyar çıktın

Yatmadı dilin kolay kolay
İkide bir efendim demesine
Zor geldi karşılarında dikilmek
Yürümek istedikleri gibi
Sağdı beyefendi o günlerde
Yatağa yeni düşmüştü
İki yıl sen temizledin altını
Ördeğini sen döktün
İyi adammış gitti vaktinde
Ne çekti ne çektirdi

Ertesi gün yatağın altındaki çekmecenin
Düğümlendi anahtarı Hanımın mendiline
Sokak üstüne taşındı pirinç karyola
Sen alt kata indin

Huyların bozulmasın diye
Ne alışverişe çıkarıldın
Ne gönderildin okula

Üzerinde bütün mutfak işleri
Vücut sağ olunca
İş midir muşambaları silmek
Hanımın dizlerini sıvazlamak
Kulunçlarını ezmek akşamları

En hoşuna gideni
Taşımaktı siyah kılıflı şemsiyesini
Üç adım gerisinden
Hantal bacaklarındaki çizmelere
Kalın kürküne bakıp düşünmek
Soğukluğunu bu memleketin

Uzadı beline kadar saçların
Yanakların kızardı işte
Hanımın eskileri uydu boyuna
Gelinlik kız oluverdin

Tahsildarın annesiydi
İlk dünürlüğe gelen
Yüz bulamadı
Bir emekliydi ikinci isteklin
Duymuş olacak
Oturaktaki hünerlerini

Yirmibeşe yükselince yaşın
Çıktı karşına Siirtli Mahalle Bekçisi
Aracı koymadan

Evde kalacak değilsin ya
Gidersin bir uygununa vaktin gelince
Şekerci sokağındaki cumbalı ev
Nikâhta senin üzerinedir
Dayarsın döşersin istediğin gibi
Ne güne duruyor halılar yüklükte

Daha parmak kadar çocuksun
Ev işlerinde gerisin biraz
Noksanın var kolada, ütüde
Bir sözünü iki etme Hanımın
Ayrılma dizinin dibinden
Vakti gelince everir seni
Otur kızım otur
Bahtın açılsın

NE DİYEBİLİRSİN

Geç vakit işten çıkarsın
İki satır konuşmak için
Hasretsin bir ahbap yüzüne
Bıçak açmaz dostların ağzını
Değirmenci su derdinde

Yorgunluğu çıkarmak istersin
Bir koltuk meyhanesinde
Kesen elvermez
Ne yaparsın gün o gün değil

Bir kahveye sokarsın başını
Dolaşmazsın ya böyle soğukta
Temiz bir kahve çeker canın
Mis gibi nohut gelir burnuna
Sen eski tiryaki gel de iç bakalım

Duramazsın okumadan yeni haberleri
Gazeteler emeklilerin elinde
Vakti gelir radyo açılır
Dinle dinleyebilirsen
Erkek müşteriler uğrar meyhane dönüşü
Bir sözle kestirip ajansı
Plâkla Urfa havası çaldırır
Ne diyebilirsin
Girecek değilsin ya belâya

Tutarsın erkenden evin yolunu
Hem altıda kalkacak adamın
İşi ne kahve köşesinde

TOSYA ZELZELLESİ

I

Bu akşam başı dumanlı Ilgaz'ın
Devres'in üstünde bulutlar
Havada yağmur ağırlığı

Kepenkler erken çekildi
Hanönü'nden dağıldı memurlar
Kısa kesti paydos düdüğünü
Çeltik fabrikası

Sustu dokuma tezgâhları
Durdu iki bin mekik
İki bin dokumacı vardı uykuya
Dayanarak köprünün korkuluğuna
Bekçi Ali hırsız kolluyor
Kıvrıldılar birer köşeye
Şerif'in kahvesinde köylüler
Torbaları başlarının altında
Gâvur Ali'nin hanında yolcular
Kestiler öksürüğü
Postacının atları huysuzlanıyor
Kişniyor pazarcının beygiri
Hancı uykuda yolcu uykuda
Yarın erken kalkmayı düşünmiyenler
Yirmibir oynuyorlar geç vakit
Şehir Kulübünde

II

Ateşler kül bağladı sobalarda
Tosya kan uykulardadır
Dilküşâ mahallesinde bir cam kızardı
Bir anne çocuğunu emziriyor
Bağ yolunda hastanenin
Sızıyor ikinci katından ışıklar
Yok hastaların bir şikâyeti
Çaybaşı'ndan Çepiş Hasan'ın
Tuttu çeltik tarlasından kalma
Yıllanmış ağrıları
Çekildiler ortalıktan hemşireler
Koridorlarda gece bekçisi
Adım adım
Sürüklemekte uykuyu

III

Saat biri otuzbeş geçiyor
Köpekler silkindi uykudan
Canlı cansız ne varsa silkindi
Devrildi ne varsa ayakta
Yok oldu insan emeği
Döküldü sokaklara insanlar
Ölüler kaldı yerinde
Vakitsiz giden hastalarına
Üzülecek hemşireler kalmadı
Sağ kalan çocuklarımız bir daha
Günaydın diyemiyecekler
Günaydın diyemiyecekler öğretmen Kâzım'a
Yavrusunu emziren kadının
Soğudu memesinde sütü
Kim kaldı dönecek köyüne
Hana sağ inenlerden
Yolcular yataklarında gömülü
Atlar ahırda ölüdür

Bozuldu tezgâhlar düzenler
Mekik tutan eller kırıldı
Çeltik fabrikası bu sabah
İşbaşı düdüğü çalamaz
Yedi yüz Tosyalı'yı uykudan
Çalsa da uyandıramaz

IV

Dudaklarında ne anne ne kardeş adı
Yağan yağmurun altında mahpuslar
Eğilerek yıkıntılar üstüne
İnsan arıyorlar kurtaracak

V

Sabah geç oldu
Kara haber salındı Ilgaz'a
Yayıldı dört yanına memleketin

VI

Hanönü'nde kuruldu çadırlar
Kazanlar kaynıyor Köprübaşı'nda
Kazanlar dizi dizi,
Kazanlar kara kara
Herkes için kaynayan kazanlar
Aynı çadırda geçirdiler geceyi
Dargını küskünü bir arada
Açıldı evlerin içyüzü
Ne var ne yok döküldü ortaya
Çok geçmeden arası
Pazar kuruldu Çayboyu'nda
Açıldı dükkânlar
Geçti herkes kendi yerine

Tiftik işçisi Bekir
Gene çuvalların başındadır
Unuttu beklediğini yıkıntı altında
Yaver gene pirinçlerini taşıyor
Kalfaoğullarının
Çoktan unutmuştur çektiğini
Ara sıra hatırlıyacaktır
Gündeliğini verenlerle birlikte
Aynı kazandan yediğini
Herkes gene işinde gücünde
Herkes gene kendi yerindedir

ALTIN BİLEZİK

Sen de sırayı savdın
Çıktı askerlik aradan
Komşular kapı kapı kız peşinde
Sen kendi derdindesin

Değil mi ki boştasın
Kaç para eder hünerin dikişlide
Bıçağının sayada hafifliği
Hamlaşmasaydı bileklerin
Elin mantarlıya yatkın olsaydı
Hemen geçerdin tezgâhın başına
Nankörlük etmez işçisine çatalhan
Şu var ki erken başladı kar kesatı
Durgun alışverişler

Şimdilik babadan kalma
Son tencere de çıksın Bakırcılar'a
Neyine gerek kap kacak senin
Düzersin yeniden tencereyi tavayı

İşten erken çıkınca
Uzanıver Yeniyol'dan Acıçeşme'ye
Bahardır önümüz
Seçiver gözünün tuttuğunu
Gönder anneni söz kesilsin
Taktığın gün yüzükleri
Götür Yenikapı'ya
Al ölçüsünü ayağının çek kalıba
Budur gördüğü göreceği

Hele bunlar ilerde düşünülür
Paslanmadan bileğinde altın bilezik
Önce bir iş bul kendine
Olmazsa gir yanına Eskici Halit'in
Pençe de mi gelmez elinden

AKŞAM ÜSTÜ

Eve dönünce kahveden
Geçirip arkana beli kuşaklı entarini
Kurulursun köşe minderine
Sedirin dibinde bekler
Mercan terliklerin

Vurunca ellerini birbirine
Okkalık fincanla gelir kahven
Yudum yudum sindirirsin içine

Kül tabağında yasemin çubuğun
Burnunun ucunda gözlük
Elinde Tasvir-i Efkâr
Seyredersin ahval-i âlemi
Mirsâd-ı ibretten
İlk işin kaça yükseldiğini öğrenmek olur
Altunun
Sonra sokarsın burnunu
Velit Hoca'nın başmakalesine

Süzerken ajansları uyur uyanık
Yükselir ezan sesi Hırkaişerif'ten
Geçirirsin ayağına terliklerini
Köküne kibrit suyu
Kırsın birbirini dersin küffâr-ı hâkisâr

Ellerini vurunca bir daha
İbrikte gelir abdest suyun
Namaz sonunda
Yalnız sizin işleriniz için
Her yerde hâzır ve nâzır
Her müşkülü âsan eden o Zülcelâle
Hamd-ü senâ'da bulunursun

Sabahları Berlin'den
Kudüs Müftüsü'nü dinlediğin radyonun
Sıyırır mavi boncuklu yeşil kılıfını
Kahire'yi bulursun
Kulağında Arabın Yusuf sûresi
Rast'tan
Elinde tesbih
Bir yanda kırılır Kenan diyarı
Kıtlıktan

Bir yanda buğday dolu ambarları Mısır'ın
Canlanır gözlerinde
Hüsn-ü âni Züleyhâ'nın
Kendinden geçersin

Duvardaki guguklu saat
Bölünce hayallerini orta yerinden
Gerinir uzun uzun
Sofraya inersin
Rızıklanırsın Allah ne verdiyse

Bu akşam da Parkotel'dedir kerime câriyemiz
Mahdum kölemiz telefon etmiştir
Adadan

1945 — 1948

«İnsanları alabildiğine sevmeyi
Bırakmazlar yanına»

UYUSUN DA BÜYÜSÜN

Tüketme nefesimi maviş kızım
Bildiğin Türkçe kıt gelir masallarıma
Sözden sazdan anlamazsın
Kuştan yapraktan haberin yok

Biz yaşlılar neler de bilmeyiz
Hele sen belle dilimizi
Bilirız de güzel güzel lâf etmesini
Çekiniriz konuşmaktan
Yazmasını bilir yazamayız

Üzme beni yum gözlerini
Uyutacak ninnilerim yok
Türküler mi istersin benden
Yanık memleket türküleri
Ne arasın bende o ses
Islıkla söylenir marşlar mı istersin
Bunlar size gelmez
Uykusunu kaçırır çocukların

Sana hazır ninniler söylesem
Bahçeye kurdum desem salıncak
İnanır mısın
Ne bahçe var, ne beşik
Bir arabacık da mı istemezdi şu asfalt
Yorganın yatağın iğreti
Doğdun doğalı ne oyun gördün
Ne oyuncak

Uyu benim maviş kızım
Dem geçecek devran geçecek
Keloğlan murada erecek
Sökülecek Hasbahçe'nin çitleri
Ağlayan nar gülecek.

GEÇ DOSTUM GEÇ!

Biz de yaşarız dostum
Yaşamaya gelince biz de yaşarız ama
Olmuyor cebimizden kattığımızla eğlenmek
Gönlümüzden katalım
Varlıklı kişileriz
Gönülden yana

Pazarımız boş mu geçecek
Şart değil Büyükada Heybeli
Çok bile gelir sandalı Hristo'nun
Sekiz arşın iki karış
Kız gibi Cibali yapısı
Bir işaretimize bakar
Çıkmazsa balığa
Alesta

Aylardan Temmuz, günlerden Pazar
Yenikapı açıklarındayız
Bırakın Hasan geçsin küreğe
Utandırmaz bu bilekler sahibini
Kabarmaz bu avuçlar
Onikisinden beri nasırlıdır

Fazla külfet istemez
Bol sigaramız olsun
Köfte ekmek domates yeter
Karımız sevgilimiz yanımızda
Başaltında şarap testimiz

Dedik ya bugün Pazar
Belki bir genç arkadaşı
«İlk defa güneşe çıkardılar»
İsteriz bütün dostlar aramızda olsun
Kiminin Hanya'dan gelir selâmı
Kiminin Konya'dan
Sandalımız geniş değil ne çare
Gönlümüz kadar
Ne yapalım bol şarabımız var ya
Onların sağlığına içecek
Gün ola harman ola

Biz de anlarız bu işlerden
Elimiz değdi de okşamadık mı
Şu «pür hayal» saçları
Kim istemez «yâr»i uyutmasını «sine»de
Batan güne karşı
«Bâde» içmesini «yâr eli»nden
Gözü kör olsun feleğin
Umudumuzu kesmedik gelecekten
İçimiz öylesine ferah
Sesi en güzelimiz sorsun
Son kadehlere doğru
«Gam keder ne imiş?»
Yontulmamış sesimizle cevabı hazır
«Geeç dostum geç!»

OĞLUM

I

Ben de düşkündüm oyuna
Ben de kumları avuçlar
Kazardım tırnaklarımla toprağı
O vakit te çocuklar oynardı
Benzemiyor oyunlarımız
Gezdirdim ceplerimde şıkır şıkır
Deniz kokulu taşları
En güzellerini topladım
Midye kabuklarının
Saldım bahar rüzgârına
Uçurtmaların en süslüsünü

Ne kurulunca koşan tramvaylarım vardı
Ne çekince giden develerim
Balıklarımızı tanırdım
Adlarını bilirdim kuşların

Seçerdim düdüğünden
Limanımıza uğrayan vapurları
Bilirdim yanık yüzlü kaptanlarını
Deniz kızının Selâmet'in
Ben de ayırırdım onlar kadar
Poyrazı Karayelden

Gemiler tanıdım çift direkli
Tutmazsa rüzgârı
Açıklarımızda volta vuran gemiler

Kızardım limanımızı hiçe sayan
Pakelere Nemselere
Dalar da silinen dumanlarına
Düşünürdüm uzak limanları

Uzak limanların çocuklarını
Senin de var ufak tefek
Kendine göre bildiklerin
Türlü oyuncakların yoksa da
Bir saniyede tren yapacak kadar
Kibrit kutularını
Tecrüben var benden fazla
Benden üstünsün kuşkusuz
Sigaradan top
Kutusundan tank
Kâğıtlardan uçak yapmada

II

Sen büyük kentlerin çocuğusun
Kıyıda köşede büyümedin bizim gibi
Daha bu yaşta
Tramvaylar köprüler gördün
Trenlerde yolculuk ettin
İndin büyük istasyonlara
Görgüne sözüm yok

Bakıyorum rahat değil çocukluğun
Arabalar yolunu kesiyor
Tele takılıyor uçurtman
Akarsuların tepelerin yok
Var mı tarlan çilek toplayacak
Böğürtlenlerini otlara dizecek
Çalılıkların var mı

Nerelerde gezdireyim
Hangi çocuk bahçesine götüreyim seni
İşe gittiğimiz günler
Yolumuzu gözlüyorsun
Her gün ayrı bir komşunun penceresinden
Kiminin çöreğini yedin
Kiminin azarını

Güzel havalarda arsalara bırakırız
Bıraktığımız gibi bulmayız seni
Şu koskoca memlekette
Yeni vurgunlar bekliyen
Arsalardan başka oyun yeri yok sana
Büyük kentlere yakışır
Çocuk bahçeleri yok

Hangi yurda bırakayım da
Küfürsüz oyunlar öğrenesin
Hangi hemşirenin ninnisiyle
Yatasın öğle uykusuna
Hangi okulda yetiştireyim seni
Gelecek günler için

III

Hiç te meraklı değilsin çiçeğe
Komşunun saksısını sen kuruttun
Kopardın penceresindeki gülünü
Bir sonuç mu çıkarayım bundan
Yeşilliğe düşman diye bizim çocuk

Gelgelelim öyle düşkünsün ki
Göbekli marullarına Yedikule'nin
Mevsiminde elinden düşmüyor
Elma gibi domatesler
Tavşan kadar seviyorsun havucu

Ben de tutkunum senin gibi
Bursa şeftalisine Ereğli çileğine
Sanma soyca hoşlanmıyoruz çiçekten
Güle değil gül düşkünlerine bizim hıncımız

Biz de gördük haşhaş tarlasını
Gelincik sanmadık
Ilgaz'larda topladık sarı çiğdemi
Edirne'nin gülünü Edirne'de
Engel olmaz bu bilgimiz
Sümbülden çok sevmemize yeşil soğanı

Yaşamak için iştahını arttıracak
Şiirler vereceğim sana
Ne istersen bulacaksın içinde
Toprağımızla ilgili
Portakallarını göreceksin Dörtyolun
Mersin silolarında bitlenen
Altın sarısı buğdayları
Turfandadır diye el süremediğimiz
Çavuşları kınalı yapıncakları
Bağı sorulmadan yenilen
Memleket üzümlerini salkım salkım

IV

Seni saksıda gül yetiştirir gibi
Yetiştirmedik tek başına
Bir limonlukta büyütmedik seni
Kırağı çalmaz diye acı patlıcanı
Salıverdik sokağa
Düşecektin eninde sonunda
İlk günlerde çok hırlaştınız
Sonra sokuldunuz birbirinize
Kaynaştınız karıncalar gibi

Büyümedin bir dadının dizi dibinde
Kucaklarında süt ninenin
Ne Kafdağındaki peri kızlarına tutuldun
Ne kurtarmayı düşündün
Şehzadeyi devler elinden

Tanımadan Keloğlan'ı
Düştün macuncunun arkasına
Dolaştın mahalleyi

Yağmurlu bir günde tanıdın
Göl tutarken bekçinin oğlunu
Receple taşladınız
At kestanesini cami avlusunda
Attınız kedi yavrusunu
Ali'yle kireç kuyusuna

Bunlar mahallemizin çocukları
Henüz bilmiyorsun
El tarlasında koza devşirirken anası
Sıtma nöbeti geçirenleri
Kuzularla doğup
Çoban köpekleriyle büyüyenleri
İki gözünde heybenin
Çeltiğe giden Yeşilırmak döllerini

Bilmiyorsun
Benzi tütün yaprağından soluk
Çocuklarını Kızılırmağın
Demirindensiniz aynı bıçağın
Kucaklaşacaksınız nasıl olsa
Hazır olsun onları sevmeye
Şimdiden yüreğin
Ya bir alanda karşılaşacaksınız
Ya da bir yol kavşağında

BİRAZ DAHA SABIR

Gözünü yıldırmasın karakış
Altında sağlamca yatağın
Hastanede sıran var

Ne kaldı ki şunun şurasında
Ekim Kasım derken Aralık
Sabrın tükenmezse eğer
Heybelidesin bahara doğru

Bilirsin can boğazdan gelir
Senin neyine şu bakır mangal
Çıksın çadırcılara
Bilmem işine yarar mı artık
Şu duvardaki palto
Yok çalışmaya dermanın

Hele otursun şu barış yerine
Sık dişini
Herşey düzelecek yakında
İşler yoluna girecek
Doktor kapına gelecek
İlâçlar yatağına

Bakma kesildiğine Terkos'un
Şerbet akacak çeşmelerden
Dirilirsin bayrama varmadan
Kalkarsın ayağa
Sıtmalı kızının
Doya doya öpersin yanaklarını
Biraz daha sabır aslanım
Biraz daha sabır

SANATORYUMDA

— Bir doktor konferans verdi —

Kesildi tıknefeslerin soluması
Yitirdi hızını
Ciğerleri zorlıyan öksürük
Ak gömlekli hekim kürsüde
İlâcın ekmeğin bizden esirgediğini

İki çift sözle yapacak
Evet diyor ak gömlekli hekim
Elinizdedir yaşamak
Kırılmasın cesaretiniz
Biliriz nasıl yaşanır karşı adalarda
Su içer gibi kendiliğinden
Onların da elindedir yaşamak

Söylüyor ak gömlekli hekim
Yorulma yok çalışma yok
Ateşçi Dursun'a bakıyorum
Gözüm kayıyor Balıkçı Niyazi'ye
Gırgıra asılmak yok demek boylu boylu
Şabladaki Reiz'de kulaklar
Donmuş istika halatı avuçta
Mola etmek yok iki yüz yirmi kulacı
Gözlerde haftalık uyku
Torik yataklarına olta salmak yok

Söyleniyor kürsüden
Temiz havada açık havada
Güneş altında değil
Beşiktaşlı sandalcıda gözlerim
Düşüverdi kırçıl başı önüne
Tam yedi yıl suç işlemiş demek
Karıştı yüzü Rıza'nın
Anasının alınteri döktüğü bostana
Korkuluk ta olamaz artık
Vaktinde yiyeceksiniz diyor kürsüden
Hem de çeşitli yiyeceksiniz
Tatlı eksik olmasın sofranızdan

Otuz sekiz ateşte Selim Efendi'nin
Açılıverdi iştahı yutkunuyor
Derken unutuverdi biçare
Sıkı sıkı tuttuğu öksürüğü
Boğulurcasına öksürüyor

Bize yüklüyor suçu ak gömleklim
Har vurup harman savurdunuz sağlığınızı
Geç vakitlere kadar oturdunuz içtiniz
Kiminiz pokerde kiminiz barda

Sorumuz var ak gömlekli hekimden
Beykozlu ha doğruldu ha doğrulacak
Tütün deposundan Ali kımıldanıyor
Kauçuk kaynakçısı Osman
Hatırladı buhar kazanını
Hayır kimse bir şey soracak değil
Geçirmişiz sorunun sırasını

Soluk aldı ak gömlekli hekim
Sonunu tatlıya bağlıyacak
Hepiniz kurtulacaksınız çocuklar
Döneceksiniz kanlı canlı evinize
Gençleriniz asker olacak
Doğacak nurtopu yavrularınız
Kiminiz tarlasına dönecek
Kiminiz tezgâhına

Sanmayın şifâsı yok bu hastalığın
Tıbbın elinden ne kurtulur
İniyor ak gömlekli hekim kürsüden
Alkışlanır böyle vâdedenler
Biz sade öksürüyoruz

SAHİPSİZ

Düşündürür hasta halimde beni
Cenaze sabahları koğuşta
Atılmış bir ceket sahipsiz
Diş fırçası derece
Çerçevesinde gülen bir kadın

Düşünürüm penceremiz her zaman açık
Trenler önümüzden kalkar
Yolların kavşağında hastanemiz

Trenler dizi dizi
Anadolu yol boyunca Anadolu
Benim senetli sepetli toprağım
Sahipsiz

BU DA BİR ÖZGÜRLÜK ŞİİRİDİR

1944 yılındasın yanlışın yok
Kıştı girdiğin Temmuz ortasındasın
Emirle de olsa açıldı ya
İşte demir kapılar ardına kadar
Dışardasın

Tepende ne zamandır unuttuğun güneş
Liman bildiğin gibi yerli yerinde
Hazır Karadeniz seferine şu vapur
Şu mavna Haliç'ten geliyor
Poyrazdır bir uçtan bir uca esen
Çekebilirsin ciğerlerine
Bu ses fren gıcırtısıdır
Durdu Beşiktaş tramvayı durakta

Gidemezsin elinde değil
Emrindesin insanı hiçe sayanların
Bir liseli talebeyle vurulu bileklerin
Kırk mahkûmun sürüklediği zincire(*)
Tek suçunuz hür insanlar gibi konuşmak
Kitaplar suç ortağınız
1944 yılındasın yanlışın yok

Doğrudur dağıldığı esir pazarlarının
Tek forsa kalmadı kalyonlara çakılı
Roma sirklerinde atılmıyor köleler
Aç aslanların ağzına
Çoktan yerlebir ettiler Bastil'i
Kenar mahalleliler
Özgürlük şarkısıdır söylenen Volga boylarında
Ne Taif'tesin ne Magosa zındanında
Yalnız nâmı kalmıştır kaleme alanın
«Hamasat Kasidesi»ni
Seviyoruz her zamandan fazla Fikret'i
Yeni anlaşıldı manası «Millet Şarkısı»nın
Aynı «Sis»tir memleketin üzerindeki

(*) Almanlarla siyasî münasebetlerin kesildiği günlerde, cezaevini boşaltmak için sık sık denemeler yapılıyordu. Bu denemeler vesilesiyle vakitli vakitsiz koğuşlarımızdan çıkarılıyor, cezaevinin daracık bahçesinde itile kakıla sıraya sokuluyorduk. İki sıra dizilen mahkûmların arasına uzun bir zincir uzatılıyor, birinci sıradakiler sağ bileklerinden, ikinci sıradakiler sol bileklerinden, bu zincire bağlı kelepçelere vuruluyordu. Böylece birbirine bağlanmış 60 — 70 kişilik kafileler süngülülerin nezareti altında sokaklardan geçirilerek teşhir ediliyordu. Disipline riayet etmeyenleri cezaevi müdürünün vurmaya selâhiyetli olduğu günlük emir olarak okunurdu. İşin en garip tarafı bu zincirleme kafilelerin komutanları tutuklu bulunan Turancı subaylardandı. İçerde fırsat bulunca onlarla tartışır, bu tahliye denemelerinde komutaları altına girerdik.

Bugün de vaktinde çıktı gazeteler
Geçti ilk sayfalara Beşiktaş cinayeti
Ismarlama yazıları üstad kalemlerin
Taksim'deki ziyafetten resimler
Çeyrek saat uzaktasın çok değil

O batası Babıali'den
Tek satır yok sayfalarda
Bu zincirleme tutsaklık üzerine

Çekildi dış kapıdan demir sürgüler
Tuttu süngülüler yolları
Topyekûn himayesindeyiz zincirlerin

DOĞUM KOĞUŞUNDAN ÇIKIŞ

Rukiye'nin saçları dağınık
Yanakları boyasız
Çekilmiş dudaklarından kanı
Kıvranıyor muşamba masada
Bu sancı başka sancıdır
Bu çığlık başka çığlık
Candan can ayrıldı işte
Verdi dördüncü meyvasını Rukiye
Bir tütün işçisi kazandı Beşiktaş
Bir yosmacık daha Beyoğlu

Kim sevmez ki yavrusunu
Kuşa bak kurda bak
Nasıl sevmesin Rukiye

Haseki'nin sıcaktır odaları
Dışarda kar yağar kime ne
Yataklarda çift yatılır ne zarar
Ispanak verilir sade suya
Bu da mı tasa
En kötüsü günü gelince
Verirler çocuğu kucağına
Taburcusun
Kar yağar buram buram
Üç çocuk bakar yollara
Anan kendinden geçmiş Rukiye'm
Kocan... Bırak şu hayırsızı
Haseki'nin yolları Arnavut kaldırımı
Arabada gidenler düşünsün
Kumkapı'ya yayan gidilir yayan

Üşütmeye gelmez diyor hekim
Kırk gün açık dururmuş
Lohusanın mezarı
Emziklisin kaynamalı tencere
Nasıl dayanırsın Rukiye'm
Hazıra dağlar dayanmaz

Hele bak şu kör kısmete
Tutmuş ta çocuktan açılmış
Ne yapmalı bu vakitsiz geleni
Bir kısır zengin karısına
Evlâtlık mı vermeli dersin
Tütündeki işten mi olmalı

Geçer yangın yerinden
Döne döne mahalle yolları
Yufka olur yüreği anaların
Taş olur Zemheri'de sular
Kuşlar düşer uçarken
Kan donar yürek donar
Köpekler ulur yangın yerinde
Ya açlıktan ya soğuktan
Bırakma kucağındakini Rukiye'm
Bu kar suçunu kapatmaz

PARMAKLIĞIN ÖTESİNDEN

I

İnsanları alabildiğine sevmeyi
Bırakmazlar yanına
Böyle çekersin cezasını
Üç duvar bir kapı arasında
Onlardan ayrı
Böyle onlardan uzak

Yasak sana boylu boyunca sokaklar
Bahçeler yalı kahveleri
Dostlara mektup değil
Bir selâm yasak

Kapılar demir sürgülü çifte kilitli
Kapalı özgürlüğe giden yollar
İçerdeki içerde mahzun
Dışardaki dışarda

Burda her şey yalın
Ekmek ve su düşünceler
Emirler çeşitli
Kapıda kilit emir
Uzakta düdük emir
Emir dışarda dikilen nöbetçi

Özgürlüğü çoktan unuttum
O yemyeşil masalların kızıdır
Eskiden sevilmiş
Bir ince hastalıktır olsa olsa
Şimdi ciğerlerimde

Şu pencereye verdim kendimi
Bütün üzüntülere karşılık
Boğaz sularının üzerinden
Karşı sırtlara açılmış pencereye
Üsküdar'ı bilmezdim önceleri
Burda ısınıverdi kanım
Vurgunum şu Kızkulesi'ne
Ne de şirin görünüyor uzaktan
Karacaahmet
Hiç te söyledikleri gibi değil
Düşündürmüyor adama ölümü
Umudumu yitirmedim
Ölüm umutsuzlar için olmalı

II

Şu sefer bayrağını çekmiş vapur
Bizim Karadeniz'e gider
Beni alıp götürmese de
Alır düşüncelerimi çocukluğuma götürür
Çocukluğumun memleketine

Kıyıcığında doğmuşum Kastamonu'nun
Fener fener bilirim Karadeniz'i
Çekmişim kahrını Yıldız'ının Poyrazı'nın
Ecel terleri dökmüşüm Karayel'inde

Kimbilir ne haldedir
Benim frengi'siyle ünlü memleketim
Şimdi ne halde
Ekmekleri mısır bazlaması mı
Bulgurlu mancar mı bayram yemekleri

Çok sıkıntı çektik seferberlikte
Çok mısır koçanı yedik vesikalı
Bu sefer de vesikasız yemişler
Gazsız sabunsuz kalmışlar

Kim gider, kim sorar hallerini
Ne vapurun büyükleri uğrar
Ne insanların büyükleri
Memurlar gelir ufak tefek
Büyüyünce giderler
Balıklardan bile hamsiler vurur
Vursa vursa karaya

III

Bizim de bir çift sözümüz vardı
Nar çiçeği gül dalı üstüne
Dudaklarımızda kaldı

Göremedik sıkıntısız yaşandığını
Bolluğun şiirini yazamadık
Ne kadar uzak
İsteklerimle içli dışlı yaşamak
Üzmek hastalıklı şiirlerle
Eşimi dostumu
Mezar taşları kadar ölçülü
Beyitler düzmek boy boy

İçliyimdir herkes kadar
Düşündürür beni de şu gökyüzü
Kuş cıvıltısı nar çiçeği
Huyumdan ettiniz Cibali kızları
Sekiz düdüğünden önce
Penceremin altından geçenler
Saçları dağınık gözleri uykulu
Çoraba tütüne gidenler
Beni huyumdan ettiniz
Yorgun gözlerinizdeki acıyı
Dert edindim kendime
Saçlarını tezgâhına yolduranları
Sıtma gebesi tazeleri görmeseydim
Boşuna harcıyacaktım sevgimi

Şu parmaklığın ötesinde kaldı
Bütün çalışanlar
Teker teker sökülmüşüz toprağımızdan
Havamızdan suyumuzdan olmuşuz
Yaşamaktayız şu çatının altında
Daha mahzun daha hesaplı
Rahat günlerin işçisi olacaktık
Güzel günlerin şairi
Bir çift sözümüz vardı
Nar çiçeği gül dalı üstüne
Dudaklarımızda kaldı

KUŞ MİSALİ

I

Ortada hesap yanlışlığı yok
Yavrumuz vakitsiz doğdu
Tam sekiz aylık

Bilmem ne vardı acele edecek
Sekiz aylık çocuk yaşamazmış
Bunu da bizim gibiler söylüyor
Zor yaşar dokuz aylıkları
Bizim buralarda

Ne yapalım yetmezse ömürcüğü
Var bir tane daha geride
Onu büyütürüz ister istemez
O da bizim kadar düşünceli
Memnun görünmüyor gelenden

Bilse hiç üzülmiyecek
Söylemeğe dili varmıyor ebenin
Misafire benziyor yavrucak
İş erken doğmakta değil
Gelmişken yaşamakta

Eziyet bize yaptığı
Hazırlayınca çekip gidecek
Bezini muşambasını

Kolayına ısınmıyor odamız
Buz kesiyor elleri ayakları
Sıcak şişeler mi koymalı dersin
Pamuklara mı sarmalı
Akşama sabaha yolcudur
Annesini de istemez oldu
Minneti kalmadı kimseye

II

Sekiz aylık çocuk bu kadar yaşarmış
Dört gün yaşadı
Çok bilmiş insanlar gibi
Gitti sabaha karşı

Haber verince bekçiye
Soruldu ekmek karnesi
Doğuma bakarak
Daha uygun buldular ölümü
İzin çıktı gömülmesine

Dört gündür soğuktan
Su yüzü görmiyen yavrumuz
Geleneklere uygun yıkandı
Çıkarken kucağımda kapıdan
Bulamadı beklenen gözyaşını

Çocuklar düştü arkamıza
Yüzü kirli çocuklar
Dört yanımı saranlara
Su dökenlere Yâsin okuyanlara
Dağıttım son meteliğe kadar

Ayın sonunda gitti en kötüsü
Kaldı ebenin parası ay başına
Bildi vakitsiz doğduğu gibi
Vakitsiz ölmesini yavrucak
Gitti kuş misali

VARDIR VAR OLMASINA

Ortasındayız memleketin
Uzak değiliz Ankara'dan
Yakınız yakın olmasına
Gelen olmaz
Halimizi soran olmaz

Asfaltmış boydan boya
Lâmbalar yanarmış dizi dizi
Yol sıra

Büyük lâflar eden
Büyük adamları varımış
Dayalı döşeli apartımanlarında
Seçme insanlar yaşarmış
Yaşarmış yaşamasına

Sokaklarında bizim kasabanın
İdare lâmbası yanmaz
Göz gözü görmez tozdan dumandan
Oysa Belediyemiz vardır
Kavga döğüş seçtiğimiz
Belediyesinde meclisimiz vardır
Vardır var olmasına

Kerpiçtir evlerimiz
Yatarız ahır sekisinde
Bir yanımızda karımız çocuğumuz
Bir yanımızda öküzümüz
Tezek yakarız odun yerine
Saç üstünde saman yakarız
Gaz yerine

Düğün olur dernek olur
Kâzımın curasında aynı hava
«Ankara'nın taşına bak»

Bir toprağımız vardır bize dost
Arpa verir buğday verir
Ambarlar almaz gömeriz
Yıl olur tohumluk kalmaz elimizde
Tarla gider tapu gider
Uğraş didin altımızda hasır yok
Sen gel de çık işin içinden
Tarla mı kesek biz mi kaçamıyok

Fakılı'ya tren gelir Kayseri'den
Biner gider köylümüz
Bulgur gider pekmez gider elimizden
Ankara'dan emir gelir
Nutuk gelir
Nevurek hemşerim nevurek
Ağlayak de gözden mi olak
Dövünek de dizden mi olak

KAHVELER GAZETELER

Kimini vurguncu yaptı bu savaş
Kimini karaborsacı
Lâf olur diye dost çayı içmiyenler
Mahkemelik oldular rüşvet yüzünden
Gaz fişi ekmek karnesi derken
Kimler karışmadı ki piyasaya

«Kimini sefil etti 39 Harbi
Kimini şair etti.»
Beni de gazete tiryakisi
Dadandık kahvelere haber yüzünden
Bir bardak ıhlamur karşılığı
Yeni nizamdan demvuran yazılar okuduk
Düştük eli kalem tutup ta
Eli tüfek tutmıyanların peşine
Cenk meydanlarını dolaştık
Denizler geçtik dağlar aştık

Gün oldu kırıldı kanadımız
Kaldık çöllerde
Gün oldu Urallardan vurup
Ulaşmak istedik Kızılelma'ya
Yürüdük şehir şehir
Bir de ne görelim
Arpa boyu yol gitmişiz

Düşenin dostu mu olur
Zafer nerde biz orda
Meserret'te kurtardık Svastopol'u
İkbal'de girdik Berlin'e
Atikali kahvesinde patladı
Atom bombası
Pes dediler bir yaz akşamı
Şehzadebaşı'nda Japonlar
Çektik zafer bayrağını kapıya.

ZİYARET GÜNÜ NOTLARI

I

Bugün başlıyor işte
Namus yüzünden on üç yıl giyen
Beşiktaşlı Nafiz'in çilesi
Tuttu Adana'nın yolunu
İki çocuklu karısı.
Seyhan Bar'a kontratlı gidiyor
Kaşlar alındı
Saçlar boyandı
Üst baş modaya uygun
İki çocuk bırakıldı komşuya
Ne tutar ki çocuğun bakım parası
Kazan kazan ver postaya
Altına döndü Çukurova'da başaklar
Parmaklığa dayamış başını Nafiz

Bekliyor karısını orta koğuşta
Olandan bitenden habersiz

II

Öğretmeni tanımadan
Jandarmayı polisi öğrendi
Babasının çamaşırları koltuğunda
Cebinde sigara paketi
Ayıplasalar da yeridir
Taşınıp durmasını cezaevine
Kitap yüzünden yatanın
Komşuya düşer tasası

Babasına bakarsan oralı değil
Varsın diyor su yolunda kırılsın
Bizim su testisi

III

Gün görmüş oğlan şu Fikri
Bilir nasıl da karşılanır
18 numaradan Adalet
Ne çıkar üstte yok başta yoksa
Konyalının ceketi yenicedir
Temel'in pabuçları biçimli
Uğursuz derler Fatihli'nin boyunbağına
Bir ayda üç hüküm yedi
Takılır böyle günde elbet
Açar çiçek gibi adamı
Güler yüz tatlı dil Fikri'den
At elin eğer emanet

IV

Üç kuruş beş kuruş
Harçlık gelir dışardan
Eşten dosttan akrabadan
Yalnız Necati içerden çıkarır
Genç karısının ekmek parasını
Kalmadı elde avuçta
Buraya düştü düşeli
Bir gençliği kaldı para eder
Şöyle her ziyaret sonu
Beş liracık sıkıştırır eline karısının
Yerin dibine geçer her seferinde
Her seferinde kendinden iğrenir

V

Ters yüzüne çevirdiler kapıdan
Tütündeki Şevkiye'yi
Sarılacaktı kocasının boynuna
Çok şeyleri vardı anlatacak
Şimdi düşünüyor kara kara
«İhtilattan men» de ne demek
Gitti havaya gündelik
Bir de gelip görmemek

İÇİMİZDEN BİRİ

Eli değnek tutar tutmaz
Çoban oldu
Sardılar sırtına bazlamayı
On altı yıl güne verdi karnını
On altı yıl koyun güttü kavalsız
İnsanlardan Ağa'yı tanır
Adını bilmez sorarsan
Hayvanlardan Karabaş'ı
Yaşı yetti
Bıyığı bitti
Okundu künyesi
Gitti davulsuz zurnasız

MISTABEY

Kaşın gözün mü oynuyor
A Mıstabey
Bana mı öğle geliyor
Nevrin döndü süzülüverdin
Gözümüz yok
İşlerin yolunda doğrusu
Çıkmadı senin gibisi Safranbolu'dan
Bugüne bugün
İki fırın sahibisin
Senin düşünmek neyine
Haramiler mi çevirdi kervanını
Gemilerin mi battı Karadeniz'de
Hele bak
Fiy yemiş güvercin gibisin

Senin ne derdin olur a Mıstabey
Ceza kestilerse Çemberlitaş'taki fırına
Hacı ne güne duruyor tezgâhta
Bağlar altmış altıya
Hele düşündüğün şeye bak
İpe çekmezler ya adamı
Ekmeğe kül karıştırdı diye
Şükür bulduğumuza bu kadar

Yoksa küreğin sapı yüzünden
Başı belâya mı girdi
Saraçhane'deki Rıza'nın
Kolay değil fırın işletmesi
Cadde üstünde
Kesersin bir karış küreğin ucundan
Olur biter
Rıza mı çekecek eziyeti
Çeksin kerata
Şeytan azapta gerek
Bunlar gelir geçer Mıstabey
Üzülmeye değmez

Çok düşkündün havadise eskiden
Kaçırmazdın ajansları
Ne meydan muharebeleri vermedin
Şu kahvenin ortasında
Moskova'yı kaç kere fethettin
Sana ne oldu bugünlerde
Radyoya kulak vermez oldun

Seninkiler ne hale gelmişler
Tası tarağı toplamışlar Bulgarya'dan
Bırakmışlar Varşova'yı geride
Topyekûn kaçıyorlarmış
Boş oturmamışlar Mıstabey
Ne fırınlar yapmış herifçioğulları
Senin fırınlar haltetmiş yanında
Kapısından girilir
E_casından çıkılırmış
Yaşamadı Mıstabey
Sana dokunmayan yılan
Bin yıl yaşamadı

Gene dalıp gittin Mıstabey
Nargilen kül bağlamış
Neden yorgunsun böyle
Neden kulakların böyle düşük
Boş durduğun yok anlaşılan

Ne parçalar geldi geçti elinden
Bu karne çıkalı
Çok dul kadın duası aldın
Çok ta genç kız everdin
Han yaptırdın her yorulduğun yerde
Sonunda düştün mü bu çirkefe
Sen ne dersen de Mıstabey
Yaşın kemâlini bulmuş
Bu senin dişine göre değil
Ama huy çıkar mı can çıkmayınca
Sakar öküz titretirken kuyruğu
Varıp başucuna sormuşlar

Son sözün nedir diye
Derimi yüzünde demiş atıverin
Sarı ineğin üstüne

Biliriz eski kulağı kesiklerdensin
Ne söylesek fayda yok
Arpadan olacak anlaşılan
Atın ölümü
Hem düşün Mıstabey
Sen evli barklı adamsın
Dile düştün mü Safranbolu'da
İki paralık olur itibarın

Hani ahbapların ağzında
Bakla da ıslanmaz oldu
İt değil ki kapatasın ekmekle
Şunun bunun çenesini
Sözde ele vermişsin sakalı
Doyurmuşsun gözünü
Kürkten bilezikten yana
Şimdi de tutturmuş seninki
Başımı sokacak ev isterim diye
Tutkunsun vereceksin ister istemez
Gülü seven katlanır dikenine
Ne yapalım
Taş attın da kolun mu yoruldu
Bağışla gitsin Fatih'tekini

Amaaan Mıstabey
Bunlar kara kara düşünmeye değmez
Tazelensin hele nargilen
Bak keyfine

BURUNSUZUN OĞLU

Ya havasından ya suyundan
Bizim oralı değil mi doğma büyüme
Yatsa yatsa frengiden yatar
Ne ateş ne başağrısı
Akıl ermez bu hastalığa
Başkaca sıkıntısı da yok
İğne bir yana
Kendimi bildim bileli
Uçkur da çözmedim diyor harama
Kanı sulanırmış bu aylarda adamın
Karpuz mevsimi

SENİN NEYİN EKSİK

Boyun bosun yerinde
Omuzların adamakıllı geniş
Uykusuz bırakır şu pazular
On sekizindeki kızı
Kaç para eder
Usta bir makastar elinden çıkma
Bir kat esvabın yok çivide asılı
Şöyle işten çıkınca giyecek

Keyfince ısmarladığın
Bir çift ayakkabın yok

Boşta mısın hayır
İşin ıvır zıvır iş mi
Kim demiş
On saat ayak üstünde
Kimin dizlerine kara su iner
Yaz demez kış demez
Kim savurur balyozu
Kan ter içinde

Bekârsın delikanlısın
Yıkanmış ütülenmiş iki gömleğin
Neden olmasın
Topkalı'lım Tatar Ali'm
Soyun Bitpazarı'nda
Giyin Bitpazarı'nda

SARIÇİZMELİ

A benim bağrı taşlı
Gözü yaşlı Memet Ağam
Evin kimin evine yakındı
Tarlan kimin tarlasına
Senin karı sağdı o zamanlar
Ağanın karısı ölmüş
İşte böyle Memet Ağa

Bir ipin bir kuşağın mı kaldı
Üstü açık köyün Memet Ağası
Nicesin
İçgüveysinden hallice mi
Bilir misin neyin nesisin
Efendimizsin dediklerine göre
Çarıklı Erkânıharbimizsin
Kurnazlıkta yoktur üstüne
Tilki bilmez senin bildiğini

Nerelerde bulur seni arayan
Bu yaz Çukurova'da mısın
İncirde mi üzümde mi
Yoksa yer altında mısın Kozlu'da
Karabük'te misin
Sanma ki yitirdik izini
Künyen kütüklerimizde yazılı
Kolayına kurtulamazsın elimizden
Adın tahsildarın defterinde

Hoşsun babacan adamsın
Türküler düzeriz senin için
Destanlar donatırız yüzünü görmeden
Lâfını ederiz kürsülerde
Sen de çıkarma bizi gönülden
Bağrı taşlı
Gözü yaşlı Memet Ağam
Sarıçizmeli'm

BİZ TAŞRA MEMURLARI

Kamyondan indiğim gün
Tanıttılar kahve arkadaşlarımı
İlk çayı kaymakamdan içtim
İlk sigarayı tapucudan
Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın diye
O akşam oynadım ilk prafayı
Kapıyı beş kuruştan
Yemekten sonra çalındı
En güzel plak şerefime

Dert yanarken gazetelerden
Dört günlük diye en yenisi
Almaz oluverdik elimize
Bir kasabanın da bulunur kendine göre
Çeşitli havadisi
Akşama doğru
Selâmi Efendi'yi dinle yetişir

Çok geçmeden benim de karıştı
Dedikoduya adım
Merhabasını kolladıklarım oluyor
Yer gösterip kahve ısmarladıklarım
Bile bile yenildiğim de oluyor
Bizim özel sayman'a
Ne yaparsın aylığımız il bütçesinden
Pamuk ipliğine bağlı mesken bedelimiz
Geçinmeye geldik

Girince İhsan Efendi kahveye
Şöyle doğrulacaksın ister istemez
Biz seçmesek te mutemedimizdir
Defter açmışız dükkânında
O bilir tutarını aylığımızın
Başkandır Belediye'de bu seçim
Dağ gibi kaymakam var arkasında
Kapı bir komşumuz ne de olsa
Kurtarır bizim sokağı çamurdan
Hiç olmazsa köşe başına

İki fener olsun astırır

Kaymakam hoşsohbet adam
İyi Bektaşi fıkraları bilir
Hoşlanmasak ta güldürür bizi
Karışmaz girdisine çıktısına kimsenin
Bayılır horoz döğüşüne
Cami avlusunda kazanılmış
Ne ünlü döğüşler biliriz

Kendi havasında Burhan Bey
Dayanamaz peynirli pideye
Kimin yoğurdu kaymaklı
Kimin yağı kekik kokar
Ona sor
İşinin ehli adamdır severiz
Esnafa yıkım olmadan
Ayırır akla karayı
Şunun şurasında kaç kişiyiz ki
İşte geldik gidiyoruz
Ne çıkar kötülükten

Gördün mü sorgu hakimini
Dünya umurunda değil
Nesine gerek elin beş keçisi
Piket tam meslek oyunu
Kim demiş dut yemiş bülbül diye
İşte çözüldü dilinin bağı
Yüzlük kâğıt var elinde

Bu kahvede geldi Bekir Efendi'nin
Emeklilik emri
Çok iş var daha onda
Hakkı yenmez aznifte
Bayılır dört koluna bu oyunun
Nargilenin marpuçu bir elinde
Öbüründe domino taşları
Sor eliyle koymuş gibi bilir
Düşeş kimdedir
Hele bak bir domuzluğu var
Hem dübeşe yirmibeş yazdıracak
Hem bağlayacak dört başı

Kolayına mı usta oldu ormancı
Altınla ödedi her pulunu tavlanın
Kendi kapısından iyi bilir
Seyek kapısını

Plaka tutmasına
İskonto hesaplarından fazla yatar aklı
Banka müdürünün
Hani veznedar da yabana atılmaz
Bakma para sayarken ikide bir
Süngere yapıştığına
Sen hüneri kâğıt düzerken gör

Yönetir nüfusçumuz kahveden
Doğumu ölümü birlikte
Can ciğerdir doktorla
Bir yedikleri ayrı gider

Başkâtibin çayı kıtlamadır
Kaymakamın gözünün önünde çeker
Çay bardağında konyağı
Yudum yudum çaktırmadan
Küçük yer söz olur

Hacizde olsa gerek icracı
Bu gün de bulunmadı yoklamada
Hesabına çeek iki tebeşir daha
Kaldırır
Köylere çıkmış olacak
Çift heybeli
Havalar da soğudu iki gündür
Benzinsiz adım atmaz
Hele dönsün bir papaz uçururuz
Komutanın evinde
Heybeler boş dönecek değil ya
İki tavuk olsun getirir
Arpalıktan dönüyor

İÇELİM

İşte bir aradayız
Sağlığından haber bekliyordum yanımızda
Aramızda ne zamandır yüzünü görmediklerimiz
Kimimiz mahpustan dönmüşüz
Kimimiz sürgünden

Bu akşam keyfimiz yerinde
Günlük dertlerimizden sıyrılmışız
Nasıl kazanıldığını unutmuşuz paranın
Elimiz o kadar açık

Harcıyalım neşemiz için
İyisi gelsin şarabın
Yüklü olsun mezeler

Nöbetçisiz geçiyor akşamımız demek
Kilitsiz demir parmaklıksız
İstersek burda keser konuşmamızı
Çıkarız kolkola kelepçesiz
Dolaşırız canımızın çektiği sokakta

Özlemini çekmişiz uzun zaman
Güneş yüzlü dostların
Duymuşuz her çeşit yalnızlığı
Tek başımıza hücremizde
İki çift lâf etmenin karşılıklı
Ne demek olduğunu anlamışız

Konuşalım
Bir suç olduğunu bilerek her sözümüzün
Karşı masaya duyurmadan
Güzel günlerin yaklaştığını söyliyelim

Ne olacak bilir miyiz birazdan
Belki hesabı sorulacak neşemizin
Kaldıralım son kadehleri
Ayrılalım arkadaşlar
Ayrılırken öpüşelim

1949 — 1953

«Çekerdim darağacına kendimi
Bilsem ki suç bende»

BİLSEM Kİ

Bu ayaklar benden hesap soracak
Bir düşüncenin peşinde dolaştırdım
Sokak sokak

Bu baş bu eğilmez baş ta öyle
Bazı sarhoş bazı yorgun
Her zaman bir yastığa hasret

Bu ciğer de hesap soracak
Esirgedim güneşini havasını
Bu ağız bu dişler bu mide
Ne ikram edebildim ki bol keseden
Bu bilekler de hesap soracak
Göz yumdum çektikleri eziyete

Bilsem ki kimsenin parmağı yok
Bu sürüp giden işkencede
Kılım bile kıpırdamadan bir sabah
Çekerdim darağacına kendimi
Bilsem ki suç bende

KARA TAŞ ÜSTÜNE

Bu kahır dolu şehirde
Bir Nasip Teyze vardı
Başucumuzda sevgi
Kapımızda sabır
Ortaktı çilemize

İçerde umudumuz ekmeğimiz
Sıcak yatağımızdı dışarda
Güzel günlerin peşinde
Soluk soluğa yaşadı
Gözü pek ağzı sıkı
Kapısı dosta açık
Kapandı yüzümüze

Bir Nasip Teyze vardı
Bizim Nasip Teyzemiz
En değerli şeyini bize
Bize dünyasını bıraktı

DIŞARDA

Dışarda gelin havası
Çengi cümbüş yer gök ayakta
Yeryüzü ağardı ağaracak
Ooooh dünya varmış dışarda

MERDİVENLER

Bir düşün ne demiş Haşim Amcan
Vermiş de tatarböreğini gövdeye
Ağır ağır çıkacaksın demiş
Bu merdivenlerden
Böyle soluk soluğa değil

MANGAL

I

Ev mi ev
Oda mı oda
Ne raflarda kap kacak
Ne duvarlarda ayna
Nerden baksan iki minder
Masayı eskiciler götürdü
Kilimse çıktı mezada

Evdir bu anam babam
İşte kapısı penceresi
Yemin etsen başın ağrımaz
Kapıda hane numarası

II

Hasbahçe'nin tek gülü
Orta yerde bakır mangal
İnce belli
Yanık tenli
Halka halka küpeleri
Kesileyim şu duruşa

Bakırı eski bakırdan
Yapısı Rumeli yapısı
Balkanların ötesinde
Recep Usta'nın örsünde
Açmış dünyaya gözünü

Elleme kömürle büyümüş
Küçük yaşta ev çevirmiş
Göçmen olmuş altısında
Dört savaş geçmiş başından
Otuz altı kış içinde

İnsan taş olsa dayanmaz
Nasıl dayanır bakır mangal
Ateş içinde yaşanır da
Savaş içinde yaşanmaz
Külsüz kömürsüz kalmış
Atılmış merdiven altına
Neler ne çileler çekmiş

III

Günler mangalla başlar
İşler mangalla yürür
Anası yakar Nuri'nin
Gecenin ayazı söndürür

Bakarsın ev hali bu
Patates gömülür külüne
Varlıkta çay demlenir
Çifte cezveler sürülür

Kış gecelerinde tandır
Yaz günlerinde ocak
Kaynar fıkır fıkır tencere
İçindekini kim görecek

IV

Bir kıvılcım sıçradı içine
Bizim Ressam Nuri'nin
İnce belli
Bakır tenli mangalın
Düştü yüreğine alevi
Çiçekten kuştan buluttan
Yakın buldu kendine
Karıştı içine düşlerin
Unuttu aşı ekmeği
Sade suya tarhanayı unuttu
Sarıldı fırçasına

V

Akıl ermez
Bir bakarsın taştan katı
Bir bakarsın gülden nazik
İnsandır bu
Dayandı mı yaş altmışa
Bir sırçadan şişe olur
Tuz buz olur bir dokunsan

İlâç parası
Hekim derdi
Ölümden önce yakamızda

Sıtmadan frengiden veremden
Bıktık tavuk gibi ölmekten
Çoktan çıktı başağrısı
Ecele bahane olmaktan

Uzun lafın kısası
Aksaray pazarı dönüşü
Yatıyor yorgan döşek
Bizim Nuri'nin anası

VI

Bir bakışta ateşlenir
Yağlı boya mangalımız
Yanar için için duvarda
Taş kesildi üç gecedir
Bakır mangal bir kenarda
Kömür ister kürek ister
İğne iplik oldu hastamız
İlaç ister hekim ister
Söylemesi dile kolay
Dayanmaya yürek ister

VII

Reçeteler kalınca elimizde
Çektik duvardaki yağlı boyayı
Bir akşam üstü pazara

Baktılar bezine çerçevesine
Para etmez dediler
Beğendiler kendisini
Resmini değil
Kendini istediler
Olmaz diyemedik
Çektik çerkez kızı mangalı
Esir pazarına
Göz ucuyla bakmadan biçimine
Sülün gibi endamına
Vurdular kantara ince belinden
Halka halka küpelerinden
Gitti bakırı fiyatına
Kurtuldu Ressam Nuri derken
Kıydık Recep Ustanın zanaatına

VIII

Evimiz ev
Gene odamız oda
Kendi gitti bizim çerkez kızının
Işıl ışıl resmi kaldı duvarda
Kış güneşi kar getirdi
Peşinden sürekli soğuklar
Hastamız gene eski hasta
Gitti evimizin şenliği
Mangal gitti maşa kaldı
Parayı yatırdık ilâca
İki kırık şişe kaldı

HEYBELİ

Nasıl sevmezsin Heybeli'yi
Ne evim ne bahçem var
Ne iskelesinde sandalım

Ne param var savuracak
Ayışığına denizine çamlarına
Ne asfaltına tırmanacak dermanım
Rüzgârında payım var olsa olsa
Bir nefeslik

Ben insanların en yorgunu
Denizin güneşin özlemi bende
Bende yaşamanın çalışmanın özlemi
Mevsimsiz sevmesini bilirim
Vakitsiz düşünmesini
Düşünüp düşünüp üzülmesini
Gülüşüm bakışım ayrı
Üzgünüm biraz yılgın değil
Farkındayım olup bitenlerin

Nasıl sevmezsin Heybeli'yi
Herkesin bağı bahçesi ayrılmış
Denizde kotrası yalısı
Ayırmış ayıran hastanesinde
Bizim de yatağımızı

GECE NÖBETİ

Daha bu ay başında geçirdi sırtına
Beyaz gömleği
Bekliyor ağır hastasını tek yataklıda
Sabahı bulmaz bu nöbet
Ha kesildi ha kesilecek soluğu
Nabızlar yüksek

Ne zaman bitecek bu sayıklama
Kuşluğa dayanırsa kötü
İşte gözler kaydı bir yana
Dudaklarsa aralık
Soymalı hastalar uyanmadan
Teslim etmeli hocaya

Peki ama bu titreme neden
Buz gibi boşanan ter
İnsanın dirisini sever Recep
Korkar ölüsünden

ŞİİRDE

Önce şiirde sevdim kavgayı
Özgürlüğü kelime kelime şiirde
Mısra mısra sevdim yaşamayı
Öfkeyi de sevinci de

Senin ışıklı günlerin
Benim iyimser dostlarım
Hepsi hepsi şiirde

Ne varsa yitirdiğim
Bütün bulduklarım şiirde
Kafiyeden önce gelen
Sevgilerimiz mi sade
Sürgün de var
Hapis te

AMAN DİKKAT

Budur başta gelen işin
Aman dikkat Araboğlu
Akşam soyun sabah giyin
Vazgeç te yatak derdinden
Kıvrılıver bir köşeye
Neyine gerek suyla sabun
Sabah giyin
Akşam soyun

Zenginlikte gözün mü var
Bu da elindedir senin
Artsa artsa dişten artar
Nedir boğazına düşkünlük
Hem de böyle iki öğün
Bir şey bekleme işinden
Sabah giyin
Akşam soyun

Biri varup ta ağzından
Almak isterse lokmanı
Daha önce sen ikram et
Ne gününden ne gecenden
Sana düşmez şikâyet
Aç gözünü Araboğlu
Akşam soyun
Sabah giyin
Aman bozulmasın oyun
Soyun giyin
Giyin soyun

UYUSANA!

Tezgâhın düzenin yolunda
Ninni benim kıllı bebeğim
Kapat artık şu radyoyu
Çek yorganı başına
Uyu

Üçüncünün attın temelini
Örttün kiremidini ikincinin
Uzan boylu boyunca
Eeh yolunda işlerin

Tiftiği çıkardın elinden
Uydurdun kitabına yumurtayı
Sana ne Fas'tan Cezayir'den
Kurcalama şu radyoyu

Aç değil açık değilsin
Ağrın yok sızın yok
Maşallah domuz gibisin
Herşeyin yerli yerinde
Ambarın ardiyen tamam
Nedir kaçıran uykunu
Uyu be mübarek adam
Ne dönersin iki yanına
Kulübü de çektin üstelik
Uyusana

TAŞ MI YESİN

İş mi bu yaptığın Galata Köprüsü
Havalar yağışlı mı gidiyor
Al yolcuyu bindir vapura
Düşünme sandalcı İdris'i
Çeyreğe dolmuş mu beklesin
Kürek mi çeksin akıntıya
Söyle İdris taş mı yesin
Bir gözün kırmızı bir gözün yeşil
Canavar mısın Galata Köprüsü
Şilepler bindirsin beline
Boyu devrilesi

YAŞIYORUZ

Ben ölmedim
Beni öldürmediler de
Yaşıyorum yaşıyorum işte
At kıçında sinek gibi
Töööbe töbe

Kapandı yüzümüze dergi kapakları
Bir varmış bir yokmuş olduk sağlığımızda
Şiir... O yosmanın boyuna
Gazete... Gelene gidene başyazı

Ara ki bulasın sayfalarda
Şair Rıfat Ilgaz'ı

Düştükse itibardan
Ölmedik ya yaşıyoruz işte
Yaşıyoruz dedik yaşıyoruz be
Heeey fincancı katırları

DERECE ZAMANI

Bindi dalımıza aman Hemşire'm
Bu musibet sabah öksürükleri
Uyandık bizimle birlikte
Ağrılar sızılar uyandı
Bir kişi hariç
Sadece bir kişi
Bütün pavyon uyandı

İsterdik derece zamanı
Sen güler yüzle girince
Tam tekmil günaydın diyelim
Olmadı işte
Dolaş yatakları bir uçtan bir uca
Çeviriver başını Hemşirem
Sıra Reşit'e gelince

Silinmesin yüzündeki aydınlık
Bize bırak acısını gidenlerin
Sen kalanlar için yaşa
Bir kalbimiz var ki öylesine
Nabızlarımız tanık
Bakma solukluğuna benzimizin
Çıkmayan canda umut

1954 — 1962

«Utanırım karşında ölmekten
Yaşıyorum böyle daha iyi»

MÜZE

Ne tuhaf yer, şu müze dedikleri
Bir bakarsın mezarlığa benzer
Bir bakarsın Tophane hamamına

Çekmiş afyonu içerdekiler
Kuş düşünür, böcek düşünür
Bardaktaki çiçek değil sade
Köşesinde örümcek düşünür

Yapışmış göğyüzüne ağaçlar
Rüzgâr esse kımıldamaz
Dalında yaprak düşünür

Bir miskinlik içinde sular
Köpükleri taş kesilmiş
Sarı öküzün serilmiş altına
Kara toprak düşünür

Kimse memnun değil yerinden
İnsanın eli kolu bağlı
Tozlu çerçevelerde uzanmış
Çocuklar çırılçıplak düşünür

Gül var saksısında solmuş
Çiçek var uzanamazsın
Karpuzun yanında bıçak düşünür

KORKU

Yüreciği kütküt atan
Bir tavşansın kulağı kiriște
Ensesinde tazının soluğu
Bir tavşansın başka değil
Bir yavru tavşan
Tut demeden tazıya daha
Alır başını kaçarsın
Bir tavşansın işte

Ne gecen belli ne gündüzün
Kimselere benzemez uykun
Tavşan uykusu
Doğdun doğalı bu pis korku
Bu can korkusu

MERYEMİN REŞİT

Orhan Kemal'e

«Keklik ne ötersin Çukurovada»
Şahin değil
Bir ince hastalıktır kapmış yavrunu
Bir pençede sermiş yataklara
Terden sırılsıklam saçları
Dudakları liyme liyme ateşten
Derisinde gün yanığı katmer katmer
Bir ağarır bir sararır
Pırnalın karaçalının perenin
İşler tabanında dikeni
Keçebağ'ın sıtması dalağında
Ciğerinde bıçak gibi veremi

«Kendin gurbet elde gönlün sılada»
Açınca gözlerini boz toprağın üstünde
Başucunda telli pullu kavaklara
Kernip kernip ayışığı dökülür
Seçemezsin ateşböceklerini
Sıçrasa kurbağalar görünür

Çiğ düştü mü saçlarına geceden
Batman döver devşirdiğin kozalar
İki gözün kör olmaya Keçebağ
Ne dedin de Toprakkale'ye ne dedin
Öldüremediğin elçiyi ırgatı
Bana gönder mi dedin tezelden

Pus düştü mü Leçelere sabahtan
«Yanar yanar Çukurova ördolur»
Salıverir kanadını turaçlar
Kalem kalem sıcaktan
Yılanından geçer leylek
Uyruk geçer böcekten
«Her sineği bir alıcı kurt olur»

Estikçe gök yellerinde estikçe
Bir o yana bir bu yana ırgalanır
Kafkırtların günebakanın kındıran
Ağustosta pampal pampal açılır
Eyhanalar akaleler
Savrulur da boz toprağın tozu inceden
Yakar Reşid'in genzini
Yol yol olur akan terler
Soldurur gül benzini

N'işledin de Keçebağ n'işledin
Çimel kızı Meryem'in oğlunu
Bıldır yangına düşürdün
Bu yıl vereme
Düşürdün de ecel ile eşledin

DENGE - DÜZEN

Kaskatı bir sabahtı bir Mart sabahı
Tenekeler sıradan dizilmişlerdi kapı önlerine
Kediler habire günlük nafakalarını arıyorlardı
Sahipsiz kediler hasta kediler aaah onlar işte
Öylesine suskundular düzen bozulmasın diye
Bir cambaz hüneriyle art ayaklarından
Asılı kalmışlardı çöp tenekelerine
Kuyruklarını bile kıpırdatmıyorlardı
Öylesine dikilmişlerdi beyinleri üzerine
Denge bozulmasın diyeydi bütün çabaları
Hep bunun için başka neden olabilir
Bir görmeliydiniz nasıl çöpleniyorlardı

Tam bu sırada hastanenin kapısı açılıverdi
Öksüren bir hastaydı silkelenen oracığa

Kediler aç kediler art ayaklarının
Çengelini gevşetiverdiler birden
Fosforlu gözlerinde açılıverdi kapılar

Kapılar mağara ağızları gibi korkunç
Kapılar içiçe sıra sıra açık kapılar
Kapılar sonra duvar gibi sımsıkı kapalı
Silkelenen oracığa Yozgatlı Yaşar'dı

Kaskatı bir Mart sabahıydı nasıl unuturum
Diyelim ki ben unuttum Yaşar unutur mu hiç
Kupkuru bir soğuk vardı dışarda takır takır
Bir soğuk ki kuşları alaşağı eden

Yaşar'da ne palto ne çorap ne boyunatkısı
Bir ceketi vardı o kadar ben ceket diyorum
Bir çift te ayakkabı ben öyle diyorum
Tabanları olduğu gibi asfalta basıyordu

Asfalt ta öyle Ağustos asfaltı sanılmasın
Damla su sızdırmıyordu papuçlar bereket
Sular daha akşamdan donmuştu kaskatı
Yürekler de donmuştu sularla birlikte
Donacak yürek bile yoktu çatık kaşlı hekimde
Taburcusun demişti arkası hastalara dönük

Lokman Hekim'denberi böyle kurulmuştu düzen
İnsanlığın acıları böyle dindirilirdi ancak
Ant içilmişti diplomalar verilirken
Ölmek te vardı düzende taburcu olmak ta
Hep bu nedenle demişti yanlış anlaşılmasın
Hep bu yüzden taburcusun demişti hekim
Kediler gibi dengeyi tutturabilmek
Habire çöplenebilmek için hekimlik adına

Bu yüzden satmıştı Yaşar'ın altındaki yatağı
Yozgat'lı Yaşar yatacak değildi ya boyuna
Memleket genişti çoook Yozgatlı'lar vardı çok

Verem desen daha geniş alabildiğine
İstemezdi dengenin düzenin bozulmasını
Bu yüzden demişti iki buçuk kuruş için değil
Yurdunu ulusunu sevdiğinden biraz da
Çıkarmak için mutlu azınlıktan olmanın tadını
Ölenle ölecek değildi ya Yaşarlar gibi
Taburcusun demişti kılı kıpırdamadan
Hep bu yüzden demişti başka neden olabilir

Henüz bir çatıcık bile çekilmemişti başının üstüne
Son taksidi duruyordu yeni arabasının
Hakçası bölüşmek için ne varsa yeryüzünde
Elmayı bile iki şak edip ortasından
İki parçasını birden alabilmek için
Ne yapsın bunu anlıyordu eşitlik deyince
Dengeden düzenden buydu anladığı hekimciğin

Kediler günlük nafakalarını arıyorlardı dışarda
Sahipsiz kediler hasta kediler aaah onlar işte
Öylesine suskundular düzen bozulmasın diye
Denge bozulmasın diye art ayaklarından
Asılı kalmışlardı çöp tenekelerine
Bir görmeliydiniz nasıl çöpleniyorlardı
Öylesine dikilmişlerdi beyinleri üzerine

Ne olurdu denge bozulursa düzen bozulursa
Tenekelerin altında mı kalırlardı sanki
Boşunaydı bütün korkuları boşuna
Ne olabilirdi sonunda yitirecekleri
Çöp tenekelerindeki artıklardan başka

SARIYI ANLATIYORUM

Sen yeşilsin yaprak yaprak
Az da turuncu var çiçeğinde

Biz sarıyız düpedüz sarı
İki milyon kişi en azdan
Sarının ülkesinde tutsak
Sarıyız iliklerimize kadar
Gövdemizde sarı bir kabuk
Çıkmaz bıçakla kazısak

Hanlara hamamlara yol sıra
Allı pullu arabalara
Boy boy apartımanlara bak
Her taşın altında biz varız
Biz yaptık bu ehramları
Bu saltanatı biz kurduk

Yerden biter gibi bu yüzden
Arttıkça artıyoruz
Sayımızla kimse öğünmez
Düşürdüler grafiklerden
Nutuklarda azalıyoruz

Yalanın yüzümüzde ışıkları
Bütün tablolardan silindik
Sarıyız sarı

KENDİMİZİ ANLATIYORUM

Tükeniyoruz boyuna tükeniyoruz
Bir lodos kalktı mı güneyden

Çürük meyvalar gibi dökülüyoruz
Biz tükendikçe yangın genişliyor
Sarıyor kentleri bir yanından
Yayılıyoruz yeniden yayılıyoruz

Eskimekle başlıyor ilk belirti
Bir durgunluk siniyor derimize
İliklerimize kadar işliyen
Daha bir duygulu oluyor ellerimiz
Parmaklarımız daha anlayışlı
Sevdik mi seviyoruz ölesiye
Öfkelendik mi öfkeleniyoruz

Bakışlar neden böyle değişik
Neden soğuk tuttuğumuz eller
Biz böyle mi geldik yeryüzüne
Kan tükürerek mi doğduk

Linç edilen biziz radyolarda
Kürsülerde saldırılan biz
Bağırsak çağırsak boşuna
Bir öksürük kesiyor soluğumuzu
Tıkanıyoruz

GİDENLERİ ANLATIYORUM

İştahımın gücünden arta kalan
Yarım dilim ekmekten utanıyorum
Açların boyun büktüğü memlekette
Kişi özgürlükten lâf etmemeli

Sevince alabildiğine sevmeli
Yoksun sevgilerle değil böyle
Bir elmayı dişler gibi diri diri
Ama genç ama aksaçlısın
Evrene bir şey katmalı sevdin mi

İnsan içince tam içmeli
Sıyrılmalı bozukdüzenliğinden
Mutluluktan bir şeyler getirmeli

Sıra sıra yataklardan utanıyorum
Umutsuz sönüp gidenlerden
Gözler bakarken ateşböcekleri gibi
Mayıs gecelerinden ses vermeli

Kişi ölecekse insanca ölmeli
Böyle tutsak böyle utanç içinde değil
Bir sedyede boylu boyunca uzatılmış
İki eli iki yanında gitmemeli

YALNIZLIĞIMI ANLATIYORUM

Koğuşta inceden bir lizol kokusu
Dışarda tam tamına on sekiz Şubat
Ne üstümdeki örtüler ısıtıyor beni
Ne altımdaki yatak
Ellerini arıyorum sıcak ellerini

Kuruyan dilim tutuşan alnım
Garipliğim nöbet nöbet gecemde
Susuzum, ilâçsızım, sensizim
Sıcak dudaklarını arıyorum

Camlarda karayel acımasız
Nereye baksam can çekişmesi
Gece... Yol boyu memleket memleket
Işıtsın iyimserliğin içimi
Dağılsın ölüm korkum bir görün
Aydın bakışlarını arıyorum

LEYLÂKLARINI ANLATIYORUM

Leylâk getiriyorsun bana güneşli bir gün
Onu saçlarından topladığın belli
Bir leylâk bahçesisin karşımda

Böyle kucağında kalsa daha iyi
Bir vazoya bırakıp gidiyorsun
Sen gidiyorsun leylâklar kalıyor mu sanki
Önce renkleri gidiyor arkandan
Nesi varsa gidiyor soyunarak

Her vazoya baktıkça karşımdasın ne tuhaf
Her kokladıkça dönüp dönüp geliyorsun
Düşünceler gibi filizleniyorsun gün geçtikçe
Yaprak yaprak gelişiyorsun
Leylâk leylâk bakıyorsun gözlerimin içine
Ölümsüz bir mevsim oluyorsun

İSTEKLERİMİ ANLATIYORUM

Hastanenin saçağına kuşlar konuyor
Güvercinler gözleri umut yeşili

Gidemem ciğerlerim yetmiyor solumaya
Bu ayaklar benim değil ne zamandır
Kolum kanadım sensin anlamıyorsun
Özgürlüğüm aydınlığım inancım
Hepsi senden mutluluğum gibi anlasana

Gözlerindeki parıltı ışıtsın yolumu
Hızımızı yitirmeden öfkemizi tüketmeden
İnsanca bir şeyler katalım sevgimize
Gecelerden birlikte çıkalım ister misin
Işığı birlikte aramamız güzel olacak

Yataklarda sıramı beklemekten usandım
Al götür bırakma beni ölümle yüzyüze
Seni görmeliyim yanımda savaşırsak
Eksiksem bir şeyler kat sevginden
Yüreğindeki sıcaklıkla bütünle beni

Yorgunsam gücünden ekle dirileyim
Bitkinsem sağlığından ver cömertçe
Aşıla yaşama tutkundan
Büyük ülküler için elimden tut
Al götür beni gerçeklerin çağrısına

UTANCIMI ANLATIYORUM

Ölüm hiç özenilecek şey değil
Sevgilim ölümün güzeli yok
Bir çirkin oluyor insan görme
Sevmeyi düşünmeyi unutuyor
Ölecek misin ya bir meydanda öl
Ya da dağ başında kavgan için

Böyle yatakta miskince ölme
Önce ellerden başlıyor ölmek
Hiç yarım kalmış bardak gördün mü
Kurulmuş kol saati komodinin üstünde
Kitap gördün mü az önce okunmuş
Görmedin değil mi ben çok gördüm
Bu yüzden ölemiyorum kolay kolay

Hem ölmek te nerden aklıma geliyor
İnsanlar uzayda dolaşırken
Bütün ilâçları içiyorum yarım kalmasın diye
Bütün kitapları okuyup bitiriyorum
Boyuna kuruyorum saatimi
Getirdiğin portakalları yiyorum

Sana beğendirmek zorundayım kendimi
Bilmiyorsun direnmek zorundayım
Utanırım karşında ölmekten
Yaşıyorum böyle daha iyi

1963 — 1970

Köy bizim yol bizim yolcu bizden
Dost yüreği sıcaklığında bir yolculuk
Uzak değil

UZAK DEĞİL

Çaresizlik akşamında düşünülmüş
Bakıp bakıp kör pencereden
Bir yudum suyun bir solukluk havanın
Sudan da havadan da üstün dost yüzünün özleminde
Alıp başımı gitmek. Atsız arabasız
Alıp başımı düşlerin çıkmazından
Karışmak taşa toprağa. Yolculuk...

Bir sabah... Zeytin yeşili Ege kıyılarında
Nemli bakışlarında çoban köpeklerinin
Başakların ağırlığınca verimli
Savrulan harmanların bereketinde
Savrulan alınteri insan emeği

Beni yaşamla içli dışlı eden
Yaşamla güçlü yaşamla bilinçli

Yol boyu adımladığım mutluluk
Sabahın sisinde Havran yolunda
Katır tırnaklarında gülüş alev sarısı
Toprakta coşkusu tava gelmenin
Dal uçlarında duyarlık
Ulu çamlara köknarlara karşı
Yaşıyorum diyebilmek göğüs dolusu
Bir otuyum diyebilmek bu toprağın
Menekşe değil bir ardıç eğilmezliğinde
Özsuyunda üreme varolma tutkusu
Ne kişiye boyun eğme ne kula kulluk

Gene de bitkiselliğin körlüğünde değil
İlkel ışımanın ezgisinde insanca
Bir aydın başıboşluğunca sorumlu
Bilinçsiz doğa kadar ustan yana
Bilinçli bir insan duyarlığınca doğal
Öylesine özgür

Küf yeşili Anadolu'm ayaklar altında
Tüm yalanlara açık ardına kadar
Gerçeklere tabut gibi örtük
Bir gün böyle yadsı böyle tutsak değil
Köy bizim yol bizim yolcu bizden
Dost yüreği sıcaklığında bir yolculuk
Uzak değil

BİR KURŞUN GİBİ

Martılar savrulur durur
Dolmabahçe'de canpazarı
Gemiler gelir kurulur

Anladık dostluk anladık yardım
Anladık gerikalmışlık
Kölelikse bir sonu olmalı
Sömürüyse çıkmalı bir dur diyen

Siz dikildiniz mi yollara
Geçemez Amerikan denizcisi
Fatihin gemilerinin geçtiği
Dolmabahçe tepelerinden

Sıkılır yumruk
Düşer defter kitap parmaklar arasından
Temmuz bir yana gider seviler bir yana
Zorbalığa karşı çığlık çığlık
Susar yiğitliğinde bir genç ölü
Gözleri açık.
Bağımsızlığın derin anlamında
Hantal gemilere kör radarlara karşı
Kanlar içinde uzanır
Turan Emeksiz'in yanında

Sıkılmış karanlığa bir kurşun gibi
Soğumakta namlu

Demir dağların çemberinden
Dumanlı tepelerinden Ergenekon'un
Sana saygı genç Ferhat
Sana sevgi Demircioğlu

AYDIN MISIN

Kilim gibi dokumada mutsuzluğu
Gidip gelen kara kuşlar havada
Saflar tutulmuş top sesleri gerilerden
Tabanında depremi kara güllelerin
Duymuyor musun

Kaldır başını kan uykulardan
Böyle yürek böyle atardamar
Atmaz olsun
Ses ol ışık ol yumruk ol
Karayeller başına indirmeden çatını
Sel suları bastığın toprağı dönüm dönüm
Alıp götürmeden büyük denizlere
Çabuk ol

Tam çağı işe başlamanın doğan günle
Bul yüzüne tükürdüğün kitapları yeniden
Her satırında buram buram alınteri
Her sayfası günlük güneşlik
Utanma suçun hepsi senin değil
Yırt otuzunda aldığın diplomayı
Alfabelik çocuk ol

Yollar kesilmiş alanlar sarılmış
Tel örgüler çevirmiş yöreni
Fırıl fırıl alıcı kuşlar tepende
Benden geçti mi demek istiyorsun
Aç iki kolunu iki yanına
Korkuluk ol

KÖRÜZ BİZ

Ne varsa otu ot çiçeği çiçek yapan
Tanyerinden söken umut ışığı
Sizin olsun çekik gözlü kardeşlerim
Aydınlıklar sizin olsun körüz biz

Bakmayın gözlerimizde yansıyan yıldızlara
Görmeyiz ateş böceklerini biz körüz
Çakıp sönen deniz fenerlerini uzak kıyılarda

Bir bulut ne zamandır sütümüzde
Yurt genişliğinde bir bulut kurşun ağırlığında
Nilüferler sularımızda açar mevsimsiz
Dolanır ayaklarımıza boğum boğum
Yapraklarında iri leş sinekleri uçuşa hazır

Göz göz oyulmuş gözlerimiz biz körüz
Göz çukurlarımızda radarlar fırıl fırıl döner
Körüz el yordamıyla yaşıyoruz bu yüzden
Yeni körler peydahlarız uyur uyanır
Ayak altında eziledursun karınca sürüleri
Ezenlerle bir olmuş yaşıyoruz ne güzel
Çizme onlardan içindeki ayak bizden ne iyi

Körüz biz kör uçuşlara açmışız toprağımızı
Ha düştü ha düşecek çelik gagalardan
Mantar mantar açılan tohumlar sıcakta

Gözlerimizi bir pula satıp geçmişiz bir yana
ölmesini bilenlere yüz çevirmemiz bundan
Körüz göz bebeklerimize mil çekilmiş mil
Acımasız bir namlu şakazımızda soğuk
Tetikteki kendi parmağımız yabancının değil

BİR KOZADA

Geç kalmadık tam zamanı
İş başlamaktaydı başladık
Örüyoruz kozamızı birlikte
Zaman da bir kozadır ipekböceğim
Her solukta örülen
Bir dışındayız bir içinde

Bir gün bizim de dokunacak
Atlasımız çalışkan ellerde
Gül yaprağı inceliğinde duru
Sabahların eridiği mavilikte
Mekikler söyliyecek türkümüzü
En güzeli bu değil mi övgünün
En sürüp gideni ipekte

İlk yağışla başladı diriliş
Özsuyla buğulandı dalların ucu
Yaprağa durdu dipten doruğa
Bahçedeki dut ağacı

KARADENİZLİSİN

Yüzüstü bıraktınsa bu dost denizi
Bırakıp çıktınsa borasında başına buyruk
Bir sabah balığa çıkar gibi yalıboyundan
Avlamak içindi ekmeğini boğazların ötesinde
Yeryuvarlağını bir yumrukta darmadağın
Ettinse böyle bir baş soğan gibi bu yüzden
Hep bu yüzden menevişli uskumruların özlemini çekişin

Oysa sen gözlerini poyrazında açtın Karadeniz'in
Martılarla boy attın keşişlemesinde
Sinop'la, Kerempe'yle çakıp sönerekten
Yunuslarla uzak limanlara akıp gittin
Kefkenleyin ardından bakakaldılar sen
Öfkenle, hıncınla Karadeniz'lisin.

Bir kardeşin Ruhr bölgesinde demir çıkarır
Bir kardeşin Arden'lerde kömür
Çaltı'yı dolanadursun Emice'n
Oğlu kana bular ellerini bir karış toprak için
Çekekte yorgun teknelerin güvertesinde
Horon teper aç karına yeğenlerin
Her tanrının günü «Ha uşaklar ha»
Ararlar mutluluklarını Recep'in kemençesinde

Kurur çay bahçesinde yaprak yaprak
Gazel olur mısır tarlasında kızlar
Alır götürür lodos alınterlerini
Elde avuçta bir teneke gaz bir çıkın tuz
Bütün kaygılar aç kalmak açık kalmak

Kırılır kırılır uşaklar veremden ilaçsız
Alır götürür takalarla karayel
Yurt dediğin doğduğun yer değil
Doyduğun yer diye ahkâm çıkarmışız
De bana hemşerim ya öldüğün yer

İnanma ne yana gitsen Karadeniz'lisin
Direk direk ve dalgalarınca özgür
Elde süpürge batı sokaklarında
Ama boğazı tokluğuna tutsak
Koca rüzgârlar başının üstünde eser
Sana dökülür dövüne dövüne
Yüreğimizden Kızılırmak

DEFNELER GİBİ

Sevdim döl döş torun torba
Taflan gürlüğü çoğaldım
Kimi tek başıma bozkır yalnızlığı
Kimi çift yaşadım sarmaşıklarca

Neler geldi geçti bir sevgiyi ayırdım
Yaşamayı defneler gibi uzun ömürlü
Pıtrak pıtrak üremeyi kök verip
İçlerinden bir sevgiyi ayırdım

Götürüldümse özgürlüğü yüzüstü koyup
Ben bir yanda sen bir yanda suç kimin
İşsizsem güçsüzsem onlar mı haklı
Ben mi taktım bileklerime kelepçeyi
Duvarları ben mi çektim boyluboyumca
Ben mi vurdum kapılara çifte kilidi

Yılmadımsa dişe diş savaşmaktan her çağda
Sevişip kökleşmekten yorulmadımsa
Söyleyin hadımlar kısırlar güçsüzler
Boş öğretiler çığırtkanı yüreksizler
Kötü mü ettim size karşı çıktımsa

Sevdim haklıdan yana olabilmek için
Çalışıp ezilenden senden yana
Sevdim aldığım soluğu hak etmek için
Ama sevdim halkımca

İÇİNDEKİLER

1940 — 1943 : 7
Kitaplar 9
Cenaze 11
Alişim 12
Komşuluk 14
Babam 16
Son Sigara 18
Yarenlik 20
Yaz Geliyor 23
Edirnekapı Tramvayında 25
Kasabamız 28
Kapalı Çarşı 29
Mahallemiz 31
Doğum 33
Beyazıt Kahvelerinde 35
İşte Böyle Kardeşim 37
Demek Bu Yıl Da 39
Böyle mi Olacak Ölümüm 41
1944 : 43
Çocuklarım 45
Köprü 47
Sınıf 49
Yazlığa Çıkış 51
Karadayıya Mektup 53
Çiloğlan 57
Remzi 59
Bahtiyar 61
Ne Diyebilirsin 64

Tosya Zelzelesi (I — VI) 66
Altın Bilezik 70
Akşam Üstü 72
1945 — 1948 :
Uyusun Da Büyüsün 77
Geç Dostum Geç! 79
Oğlum (I — IV) 82
Biraz Daha Sabır 90
Sanatoryumda 91
Sahipsiz 95
Bu Da Bir Özgürlük Şiiridir 96
Doğum Koğuşundan Çıkış 99
Parmaklığın Ötesinden (I — III) 102
Kuş Misâli (I — II) 107
Vardır Var Olmasına 110
Kahveler Gazeteler 113
Ziyaret Günleri (I — V) 115
İçimizden Biri 118
Mıstabey 119
Burunsuzun Oğlu 123
Senin Neyin Eksik 124
Sarı Çizmeli 126
Biz Taşra Memurları 128
İçelim 133
1949 — 1953 :
Bilsem Ki 137
Kara Taş Üstüne 138
Dışarda 139
Merdivenler 140

Mangal (I — VIII) 141
Heybeli 147
Gece Nöbeti 149
Şiirde 150
Aman Dikkat 151
Uyuşma! 153
Tağ mı Yesin! 155
Yağıyoruz! 156
Derece Zamanı 157
1954 — 1962 :
Müze 161
Korku 162
Meryemin Reşit 163
Denge Düzen 166
Sarıyı Anlatıyorum 170
Kendimizi Anlatıyorum 171
Gidenleri Anlatıyorum 172
Yalnızlığımı Anlatıyorum 173
Leylâklarımı Anlatıyorum 174
İsteklerimi Anlatıyorum 175
Utancımı Anlatıyorum 176
1963 — 1970 :
Uzak Değil 179
Bir Kurşun Gibi 181
Aydın Mısın 183
Körüz Biz 184
Bir Kozada 186
Karadenizlisin 187
Defneler Gibi 189

Rıfat Ilgaz 1911 de Cide'de doğdu. 1930 da kastamonu ilköğretmen Okulu'nu, 1938 de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Ondört yıl öğretmenlik yaptı. İlk şiiri 1926 da Nazikter dergisinde çıktı. 1940 a kadar heceyle bireyci, romantik şiirler yazdı. Sonra özgür koşukla toplumcu, gerçekçi şiirler yazmağa koyuldu. 1943 te Yarenlik'i bastırdı. Kitap geniş ve olumlu yankılar doğurdu. 1944 te çıkardığı Sınıf'tan altı aya hüküm giydi, öğretmenlikten uzaklaştırıldı. Yaşadıkça (1948) ve Devam (1953) toplatıldı. 1954 te Üsküdarda Sabah Oldu, 1962 de Soluk Soluğa, 1969 da Karakılçık yayımlandı.

Rıfat Ilgaz'ın şiirlerinden başka birçok romanı, hikâyesi ve oyunu vardır. Başlıcaları: Hababam Sınıfı, Karadenizin Kıyıcığında, Radarın Anahtarı, Geçmişe Mazi, Pijamalar, Çatal Matal, vb...

Uzak Değil, kırk beş yıldır şiir yazan Rıfat Ilgaz'ın en son ve en büyük eseridir: 1940 tanberi yayımlanmış seçme örnekler ile son yıllarda yazılmış ve kitaplarına girmemiş şiirlerini içine alıyor. Bu bakımdan o, şairin yalnızca en güzel şiirlerini kucaklamakla kalmıyor, durmadan yükselen gelişme çizgisini de göstermiş oluyor.

May Yayınları
Cağaloğlu - İstanbul

ON LİRA